

Rekomendacje w zakresie współpracy ośrodków pomocy społecznej/ powiatowych centrów pomocy rodzinie z powiatowymi urzędami pracy w Małopolsce

Publikacja powstała na zlecenie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie w ramach projektu Szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej

Wydawca:

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie
Szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej
ul. Piastowska 32, 30-070 Kraków
www.szkoleniapokl.rops.krakow.pl

Opracowanie i redakcja:

Maciej Sabal, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

Recenzja: Cezary Miżejewski

Projekt graficzny:

Agencja Reklamowa PoProstu Sp. z o. o.
e-mail: biuro@arpoprostu.pl
www.arpoprostu.pl

Druk:

Drukarnia Kwadrat
ul. Lwowska 218 b, 33-300 Nowy Sącz

ISBN 978-83-60242-88-9

Nakład: 250 egz.

Publikacja dostępna jest także w wersji elektronicznej pod adresem:

www.szkoleniapokl.rops.krakow.pl

Kopiowanie i rozpowszechnianie może być dokonane z podaniem źródła.

Publikacja jest dystrybuowana bezpłatnie.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

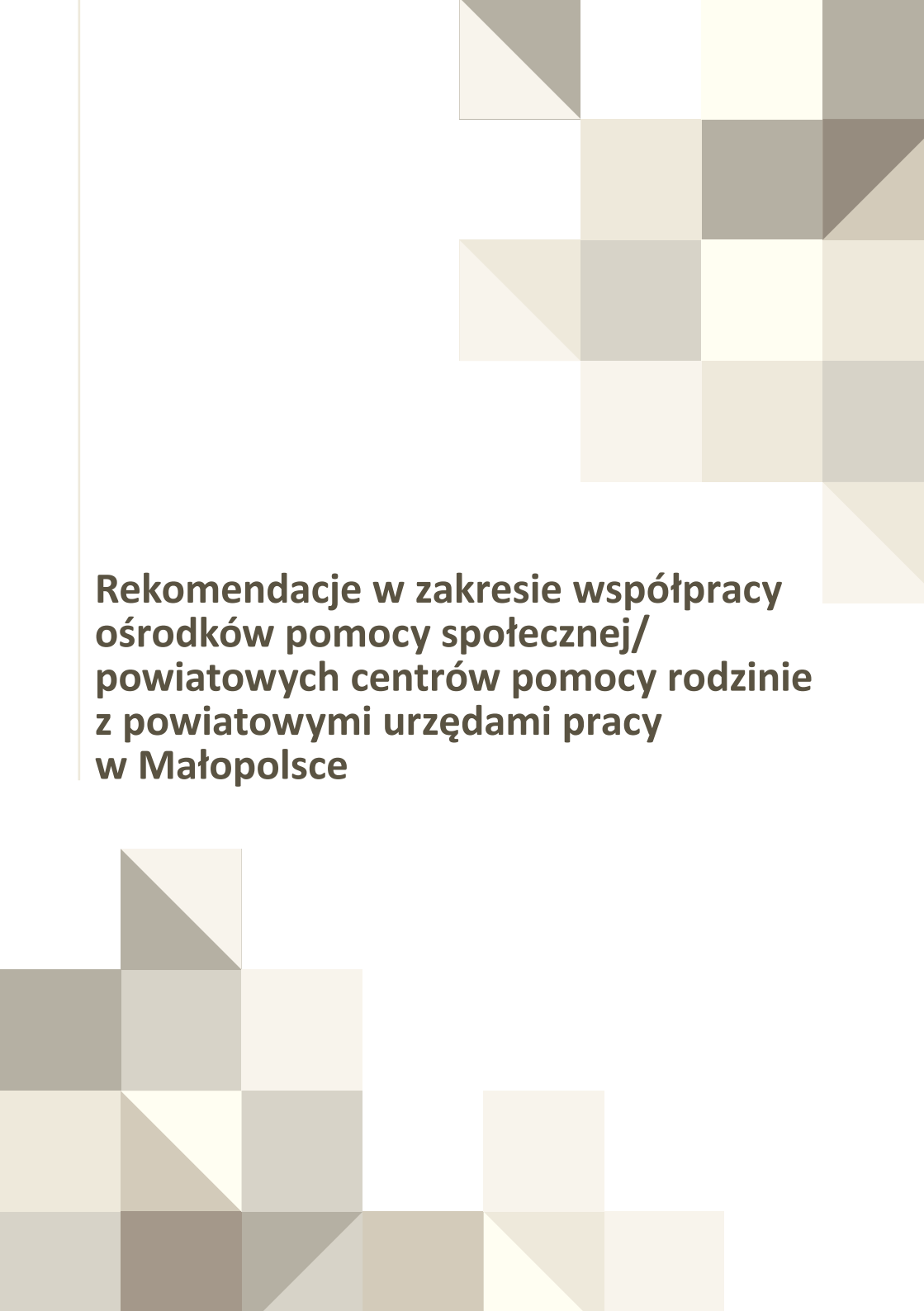

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

**Rekomendacje w zakresie współpracy
ośrodków pomocy społecznej/
powiatowych centrów pomocy rodzinie
z powiatowymi urzędami pracy
w Małopolsce**

Rekomendacje w zakresie współpracy ośrodków pomocy społecznej/ powiatowych centrów pomocy rodzinie z powiatowymi urzędami pracy w Małopolsce

Opracowanie powstało przy udziale uczestników grupy tematycznej ds. współpracy ośrodków pomocy społecznej/powiatowych centrów pomocy rodzinie z powiatowymi urzędami pracy, działającej w ramach Regionalnej Platformy Współpracy przy Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej w Krakowie.

W pracach brały udział następujące osoby: Dorota Antolak (PUP Nowy Targ), Danuta Bierowiec (PUP Wadowice), Barbara Borowicz (PUP Tarnów), Karolina Buchholz-Martyniak (MOPS Wadowice), Krzysztof Cieżak (PCPR Sucha Beskidzka), Barbara Dębska-Nowak (OPS Babice), Dorota Dudzik (PUP Wieliczka), Joanna Dzierwa (PUP Wieliczka), Anna Flacht (Urząd Pracy Powiatu Krakowskiego), Grażyna Hołda (GOPS Zielonki), Teresa Klimek (PUP dla Powiatu Nowosądeckiego), Marta Konturek (Grodzki Urząd Pracy w Krakowie), Kazimierz Kuc (MOPS Kraków), Joanna Liszka (ROPS Kraków), Jolanta Michalik (Sądecki Urząd Pracy), Marek Młynarczyk (PUP Limanowa), Magdalena Morańda (MOPS Nowy Sącz), Maria Plewa (OPS Nowy Targ), Teresa Połomska (Sądecki Urząd Pracy), Joanna Rudek (MGOPS Wieliczka), Wioletta Rudnik (PUP Bochnia), Katarzyna Rys (MGOPS Wieliczka), Maciej Sabal (ROPS Kraków), Grażyna Sikorska (MOPS Nowy Sącz), Joanna Smolik (PUP Chrzanów), Izabela Spyt (OPS Trzebinia), Paulina Surowiec (PUP Chrzanów), Radosław Szczurek (MOPS Kraków), Bożena Wojtas-Wójcik (GUP Kraków), Jakub Wrona (MOPS Tarnów).

Spis treści

Słowo wstępne	4
I. Historia współpracy	5
II. OPS, PCPR i PUP - opis jednostek	10
III. Współpraca OPS, PCPR i PUP w świetle przepisów prawa	16
IV. Przykłady regulacji współpracy OPS, PCPR i PUP w Małopolsce	25
V. Sposoby wymiany informacji w oparciu o dostępne systemy informatyczne	31
VI. Wspólne podejmowanie innowacyjnych działań	35
VII. Ekonomia współpracy, czyli aspekty finansowe wsparcia kierowanego do klientów pomocy i integracji społecznej oraz urzędów pracy.....	49
VIII. Współpraca na rzecz wspólnych klientów poszerzona o organizacje pozarządowe	54

Słowo wstępne

Instytucje pomocy i integracji społecznej oraz urzędy pracy bardzo często świadczą usługi na rzecz tego samego klienta, co przekłada się na potrzebę współpracy, a jednocześnie stanowi szansę na bardziej kompleksową pomoc. Projekty aktywizacji społeczno-zawodowej realizowane w minionych latach w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki przez służby zatrudnienia i jednostki pomocy społecznej stwarzały szansę na urzeczywistnienie tej współpracy w praktyce. Doświadczenia tych projektów są cennym źródłem inspiracji dla polityki społecznej. Doświadczenia te są cenne tym bardziej, że obowiązują nowe regulacje w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, które definiują profile pomocy dla osób bezrobotnych - osoby określone jako oddalone od rynku pracy to w większości klienci pomocy społecznej. A zatem bagaż dotychczasowych doświadczeń w pracy ze wspólnym klientem oraz wyzwania wynikające z nowego stanu prawnego obligują nas do refleksji nad sposobami upowszechniania współpracy i podniesienia jej efektywności.

Mając na uwadze duże znaczenie wspólnie prowadzonych działań powołaliśmy grupę tematyczną ds. współpracy OPS/PCPR z PUP, która służy wymianie dobrych praktyk i dzieleniu się wiedzą. Uczestnicy spotkań grup mają okazję do dyskusji, która prowadzi do wzajemnych inspiracji. Na tej podstawie narodził się pomysł publikacji.

Największą wartością opracowania wydaje się to, że powstało jako wspólne dzieło pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej oraz instytucji rynku pracy. Naszą rolą było zebranie i opracowanie tych informacji, ale treści tam zawarte to głos ekspertów z całego województwa. W publikacji znajdują się zatem najciekawsze przykłady rozwiązań stosowanych we współpracy.

Publikacja, którą oddajemy w Państwa ręce, powinna inspirować, ułatwiać współdziałanie i upowszechniać dobre praktyki w całym województwie. Zachęcamy do lektury opracowania i skorzystania z zawartych tam inspiracji w jak najszerszym zakresie.

Wioletta Wilimska

Dyrektor Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie

Rozdział I

Historia współpracy

Transformacja ustrojowa z roku 1989 i kilku lat późniejszych sprawiła, że kwestie zarówno pomocy i integracji społecznej, jak i zatrudnienia, należało zbudować na nowo. Doświadczenia wcześniejszych kilkudziesięciu lat trudno było wykorzystać, bowiem dotyczyły one zupełnie innego ustroju i realiów¹. Rodząca się gospodarka rynkowa wymagała nowych narzędzi. Jednocześnie budowanie systemu wsparcia społecznego zbiegło się z budowaniem samorządności lokalnej, co wywarło wielki wpływ na dzisiejszy kształt funkcjonowania instytucji pomocy i integracji społecznej, a także instytucji rynku pracy. Jedną z głównych przesłanek, która towarzyszyła twórcom budowy samorządności lokalnej, była potrzeba decentralizacji² funkcji państwa w zakresie świadczenia pomocy grupom potrzebującym. Inną przesłanką była potrzeba gruntownej zmiany polityki państwa, co wynikało z głębokiego kryzysu gospodarczego i społecznego końca lat osiemdziesiątych i spodziewanych trudności związanych z transformacją. W tym czasie powstały zatem zarówno struktury instytucji pomocy i integracji społecznej, jak i instytucji rynku pracy.

Już w roku 1989 przyjęto ustawę o zatrudnieniu³ postrzeganą jako bardzo korzystną dla bezrobotnych. W roku 1991 przyjęto mniej korzystną (z punktu widzenia osób bezrobotnych) ustawę o zatrudnieniu i bezrobociu⁴. Analizując zapisy obydwu aktów prawnych można dojść do przekonania, że ustawodawca przesunął akcent z wypłacania świadczeń na rzecz aktywizacji zawodowej. W tym samym roku ukazało się ważne rozporządzenie w sprawie zasad organizowania prac interwencyjnych oraz robót publicznych⁵. Opisano tam kryteria kierowania osób na prace interwencyjne - zgodnie z art. 6 ust. 1 w pierwszej kolejności mieli być na nie kierowani absolwenci oraz osoby pozostające bez pracy przez okres ponad 6 miesięcy. W art. 2 ust. 16 opisano roboty publiczne, które miały być organizowane na wniosek organów gminy lub terenowych organów administracji ogólnej. Można to uznać za załączek współpracy.

Jeśli chodzi o samą strukturę organizacyjną instytucji publicznych zajmujących się rynkiem pracy, to na mocy ustawy z 1989 roku na bazie dotychczasowych terenowych organów

¹ O niedostatkach polityki społecznej okresu 1945-1989 może świadczyć choćby fakt, że aż do 1990 roku formalnie obowiązywała ustawa o opiece społecznej z 1923 roku. Co prawda sama ustawa oceniana jest bardzo wysoko, przytoczony fakt świadczy bardziej o zaniedbaniu tej sfery przez rządy PRL. Po II wojnie światowej porzucono model dostarczania usług społecznych przez samorząd terytorialny i organizacje pozarządowe. W roku 1950 zlikwidowano samorząd terytorialny. System pomocy społecznej praktycznie nie istniał. Od 1960 r. system pomocy społecznej podporządkowano działowi ochrony zdrowia (nowo utworzonemu Ministerstwu Zdrowia i Opieki Społecznej), gdzie pomoc społeczną traktowano wąsko, głównie jako działania na rzecz osób będących w potrzebie ze względu na zły stan zdrowia, wiek lub niepełnosprawność (J. Krzyszkowski, *Między państwem opiekuńczym a opiekuńczym społeczeństwem*, Łódź 2005, s. 54–57). W roku 1970 utworzono zespoły opieki zdrowotnej, w strukturze których wyodrębniono działy pomocy społecznej, których zadaniem było m. in. udzielanie świadczeń materialnych. Służby zatrudnienia funkcjonowały natomiast głównie jako komórki organizacyjne rad narodowych.

² Więcej na temat decentralizacji J. Hryniewicz, *Państwo. Rynek. Społeczeństwo obywatelskie*, [w:] *Wokół teorii polityki społecznej*, Warszawa 2003, str. 249–261.

³ Ustawa z dnia 29 grudnia 1989 r. o zatrudnieniu (Dz. U. z 1989 r., Nr 75, poz. 446). Zgodnie z art. 10 organy zatrudnienia miały obowiązek inicjowania i tworzenia dodatkowych miejsc pracy oraz inicjowania i organizowania prac interwencyjnych. Te ostatnie organizowane były przez organy zatrudnienia i mogły trwać do 6 miesięcy. W trakcie trwania prac interwencyjnych zakłady pracy otrzymywały zwrot kosztów związanych z zatrudnieniem bezrobotnych. Jeśli chodzi o przyuczenie do zawodu lub przekwalifikowanie unormowane, to zgodnie z art. 11 mogło ono trwać do 6 miesięcy, a w wyjątkowych przypadkach uzasadnionych programem szkolenia okres ten mógł być wydłużony do 12 miesięcy. Podczas trwania szkolenia zgodnie z art. 12 bezrobotny otrzymywał zasiłek szkoleniowy w wysokości 80% wynagrodzenia. Ponadto zgodnie z art. 15 ust. 5[8] absolwent szkoły wyższej otrzymywał zasiłek w wysokości 200% najniższego wynagrodzenia przez okres pierwszych 3 miesięcy.

⁴ Ustawa z dnia 16 października 1991 r. o zatrudnieniu i bezrobociu, Dz. U. z 1991 r., Nr 106, poz. 457.

⁵ Rozporządzenie z dnia 17 grudnia 1991 r. Ministra Pracy i Polityki Socjalnej r., w sprawie zasad organizowania prac interwencyjnych oraz robót publicznych (Dz. U. z 1991 r., Nr 122, poz. 540).

administracji państwowej ds. zatrudnienia (tj. wydziałów zatrudnienia i spraw socjalnych) utworzono wojewódzkie i rejonowe biura pracy. 1 stycznia 1990 roku, czyli w dniu wejścia w życie nowych przepisów, biura pracy uległy przekształceniom w rejonowe urzędy pracy.

Równoległe do prac legislacyjnych dotyczących instytucji rynku pracy, w 1990 roku uchwalono ustawę o pomocy społecznej⁶. Na jej podstawie na poziomie gmin utworzono ośrodki pomocy społecznej. Jednocześnie przeniesiono odpowiedzialność za funkcjonowanie systemu pomocy społecznej z Ministerstwa Zdrowia do ówczesnego Ministerstwa Pracy i Polityki Socjalnej. Nie była to zmiana tylko symboliczna, wiązała się bowiem z nowym ujęciem problemu - wsparcie nabrało innej wagi, nie wiązało się bezpośrednio z sytuacją zdrowotną, a społeczną. Wtedy też zapoczątkowano proces tworzenia i szkolenia profesjonalnej służby socjalnej. Ustawa ta była do roku 2004, w mniejszym lub większym stopniu, kilkadziesiąt razy nowelizowana.

W pierwszych latach III Rzeczypospolitej kwestia współpracy nie była podnoszona na dużą skalę, ze względu zapewne na fakt, iż ważniejsze było ukonstytuowanie tych instytucji, współpraca była kwestią wtórną. Jeśli można mówić o współpracy, to miała ona miejsce na zasadzie „podporządkowania” temu samemu ministerstwu. Trzeba podkreślić, że o ile ośrodki pomocy społecznej były instytucjami podległymi administracji samorządowej, o tyle z biurami pracy sytuacja była inna. Od września 1990 roku do końca 1992 roku działały wojewódzkie i rejonowe urzędy pracy. Od stycznia 1993 roku do grudnia 1998 roku publiczne służby zatrudnienia stanowiły hierarchiczną strukturę państwowych urzędów, w skład której wchodziły: Minister Pracy i Polityki Socjalnej, Krajowy Urząd Pracy o charakterze centralnym z 49 podległymi Wojewódzkimi Urzędami Pracy, którym podlegało z kolei 358 Rejonowych Urzędów Pracy. Przepisy dotyczące funkcjonowania publicznych służb zatrudnienia i w ogóle szeroko pojętej polityki państwa w zakresie rynku pracy zmieniały się dość często. Kolejna ustawa regulująca te kwestie została uchwalona w roku 1994⁷. Dokument ten nie zakładał zasadniczych zmian, a jego zapisy dotyczyły bardziej uregulowania kwestii związanych ze zwrotem kosztów czy organizacji staży dla bezrobotnych. Urzędy pracy były zatem organami rządowej administracji specjalnej, podlegającymi Krajowemu Urzędowi Pracy i ministrowi właściwemu do spraw pracy. Były to państwowe jednostki administracyjne nie mające osobowości prawnej.

Kolejny ważny etap funkcjonowania obydwu grup instytucji był związany z reformą administracyjną z roku 1999, która wprowadziła trójstopniową strukturę podziału administracyjnego⁸.

Następstwem reformy ustrojowej państwa było powołanie z dniem 1 stycznia 2000 roku Systemu Urzędów Pracy w nowej formule organizacyjnej. Przestały one istnieć jako administracja specjalna wydzielona. Od tej pory urzędy pracy zostały podporządkowane samorządowi

⁶ Ustawa o pomocy społecznej z dnia 29 listopada 1990 r. (Dz.U. z 1990 r., nr 87, poz. 506 ze zm.).

⁷ Ustawa z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (Dz. U. z 1995 r., Nr 1, poz. 1).

⁸ Ustawa o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa (Dz.U. z 1998, Nr 96, poz. 603).

powiatowemu. Organem zajmującym się realizacją problematyki rynku pracy na terenie powiatu został starosta.

Dużą zmianą było również powołanie powiatowych centrów pomocy rodzinie, które, podobnie jak powiatowe urzędy pracy, były jednostkami samorządu powiatowego. Instytucje te w założeniu miały być organami odpowiedzialnymi za koncepcję i realizację lokalnej polityki społecznej, a nie za wykonywanie zadań pomocy społecznej. Ostatecznie centrów przypisano rolę instytucji koordynującej system pomocy dziecku i rodzinie na poziomie lokalnym, a także opracowywanie i realizację powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej, zawodowej i zatrudniania oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.

Powołano wówczas również specjalnego Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych i utworzono Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (z podstawowym zadaniem wspierania integracji osób niepełnosprawnych poprzez rehabilitację zawodową i zatrudnienie). Bez wątplenia najważniejszą rolą nowych instytucji było kwestia pomocy dziecku i rodzinie, co zostało wyartykułowane w samej nazwie. Mocą nowych uregulowań prawnych instytucje pieczy zastępczej przekazano z resortu edukacji do resortu odpowiedzialnego za politykę społeczną.⁹

Rok 1999 był zatem przełomowy w okresie przemian ustrojowych III Rzeczypospolitej. Wtedy to bowiem ukształtował się podział na zadania gminy i powiatu w obszarze pomocy i integracji społecznej oraz polityki rynku pracy. Ważną cezurą był również rok 2004, kiedy to powstały dwie ważne ustawy (zostaną opisane w kolejnej części), jednak to właśnie w 1999 doszło do zasadniczych zmian.

Jeśli chodzi o system pomocy i integracji społecznej w Polsce, to procesy zmian zostały w przejrzysty sposób opisane przez badaczkę zagadnienia - Józefinę Hrynkiewicz. Warto przytoczyć tę koncepcję:

- a. 1 etap wstępny - to lata 1989-1990 - charakteryzował się pracami nad nową ustawą o pomocy społecznej i organizowaniem oraz przygotowywaniem instytucji oraz służb społecznych do podjęcia nowych wyzwań;
- b. 2 etap - lata 1991-1998 - uchwalenie nowej ustawy o pomocy społecznej rozpoczęło nowy okres w działalności podmiotów pomocy społecznej. Utworzono nową strukturę administracyjną, powołano samorząd gminny, utworzono gminne ośrodki pomocy społecznej jako podstawową instytucję pomocy społecznej. Na szczelbu województwa

⁹ Swoistym „zwiercieniem” tych działań była znowelizowana 18 lutego 2000 r. ustawa o pomocy społecznej – wprowadzono rozdział 1a: Opieka nad rodziną i dzieckiem (Ustawa dnia 18 lutego 2000 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz ustawy o emeryturach i rentach Funduszu Ubezpieczeń Społecznych Dz. U. z 2000, Nr 19, poz. 238). Później rozdział Opieka nad rodziną i dzieckiem, jako rozdział 4 zamieszczono w dziale II nowej ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2004 nr 64 poz. 593). W roku 2011 uchwalono ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, tam omówione zostały praktycznie wszystkie kwestie związane z tym obszarem.

utworzono wojewódzkie zespoły pomocy społecznej, które pełniły funkcje programujące, koordynujące i kontrolne nad placówkami pomocy społecznej w województwie;

- c. 3 etap - lata 1999-2003 - rozpoczął się wraz z reformą administracyjno-samorządową. Utworzenie nowych szczebli samorządu terytorialnego - powiatu i reorganizacja województw wymusiły nowy podział zadań i zakres obowiązków między podmiotami pomocy społecznej. Na szczeblu powiatu pojawiły się nowe instytucje - powiatowe centra pomocy rodzinie, które otrzymały nowe zadania związane z instytucjonalną organizacją specjalistycznych usług opiekuńczo-wychowawczych. Powiatom przekazano wszystkie placówki opiekuńczo-wychowawcze, rodziny zastępcze, rehabilitację społeczno-zawodową osób niepełnosprawnych, pomoc kombatantom i uchodźcom;
- d. 4 etap dotyczący lat 2004-2011. Jest to ważny okres ze względu na wejście Polski do Unii Europejskiej, a także przeorientowanie dotychczas prowadzonej wewnętrznej polityki pomocy społecznej w kierunku polityki aktywizacji i integracji społecznej. O ile wejście naszego kraju do struktur wspólnotowych spowodowało po pierwsze, objęcie nas metodą otwartej koordynacji w ramach prowadzonej polityki integracji społecznej, a po drugie przeznaczenie znacznych środków finansowych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego na przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, to reorganizacja wewnętrzna systemu pomocy społecznej wymusiła wprowadzenie nowych aktów prawnych i rozwiązań, które w większym stopniu łączą politykę pomocy społecznej z polityką rynku pracy i aktywizacji, a także z gospodarką społeczną. Dotychczasowy system opieki i ratownictwa socjalnego próbuje się przekształcać w ostatnich latach w system aktywizacji i integracji społecznej, gdzie instytucje pomocy społecznej ze świadczeń pasywnych w większym stopniu powinny dostarczać usługi aktywizacyjne, zwiększające samozaradność i odpowiedzialność klientów.¹⁰

System dotyczący polityki rynku pracy - mimo licznych zmian prawnych - ukształtował się nieco wcześniej, można powiedzieć, że najważniejsze znaczenie dla jego funkcjonowania miała opisana zmiana, podporządkowująca powiatowe urzędy pracy samorządowi powiatowemu.

¹⁰ J. Hrynkiewicz, *Zakres i kierunki zmian w pomocy społecznej*, [w:] *Reformy społeczne – bilans dekady*, M. Rymśza (red.), WSP TWP, Warszawa 2004, s. 97 i nast.

Rozdział II

OPS, PCPR i PUP - opis jednostek

Jak wspomniano wcześniej, kolejną ważną datą w kształtowaniu się systemu pomocy i integracji społecznej oraz polityki rynku pracy był rok 2004, kiedy uchwalono dwie ustawy: o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy¹¹ oraz o pomocy społecznej¹².

Ustawodawca przewidział, że wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym będzie odbywać się na poziomie gminy i powiatu. Kwestie związane ze zwalczaniem bezrobocia zostały natomiast scedowane na powiaty. Struktura ta przez lata podlegała zmianom, jednak zasadnicze zadania pozostały takie same.¹³

Zadania instytucji publicznych w obszarze pomocy i integracji społecznej realizowane są na różnych szczeblach:

- Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej,
- Rada Pomocy Społecznej przy Ministrze Pracy i Polityki Społecznej działająca jako organ opiniodawczo-doradczy,
- Wojewodowie, którzy jako przedstawiciele władz rządowych w terenie mają kompetencje odnośnie kontrolowania i oceniania działań samorządu terytorialnego w zakresie pomocy społecznej,
- Zadania z zakresu pomocy i integracji społecznej podejmowane regionalne ośrodki polityki społecznej jako jednostki organizacyjne samorządu województwa,
- Powiatowe centra pomocy rodzinie - jako jednostki organizacyjne samorządu powiatu,
- Ośrodki pomocy społecznej jako jednostki organizacyjne samorządu gmin.

Podział zadań w obszarze rynku pracy w na poszczególnych szczeblach układa się następująco:

- Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej,
- Naczelna Rada Zatrudnienia będąca organem opiniodawczo-doradczym Ministra Pracy i Polityki Społecznej,
- Wojewodowie, sprawujący nadzór nad realizacją zadań wykonywanych przez marszałka województwa lub starostę, wojewódzkie lub powiatowe urzędy pracy oraz inne podmioty,
- Za określanie i koordynowanie regionalnej polityki rynku pracy i rozwoju zasobów ludzkich w odniesieniu do krajowej polityki rynku pracy przez przygotowanie i realizację regionalnego planu działań na rzecz zatrudnienia odpowiada samorząd

¹¹ Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z 20 kwietnia 2004 r. (Dz. U. 2004 nr 99 poz. 1001).

¹² Ustawa o pomocy społecznej z 12 marca 2004 r. (Dz. U. 2004, Nr 64, poz. 593)

¹³ M. Grewiński, *Od systemu opieki przez politykę pomocy do aktywizacji i integracji społecznej w Polsce*, [w:] *Współczesne tendencje w pomocy społecznej i pracy socjalnej*, pod zbiorową redakcją M. Grewińskiego i J. Krzyszkowskiego, s. 12

województwa, poprzez wojewódzkie urzędy pracy będące jednostkami organizacyjnymi samorządu województwa,

- Powiatowe urzędy pracy jako jednostki organizacyjne samorządu powiatu.

Realizacja zadań w zakresie i pomocy społecznej oraz rynku pracy skierowanych do klienta, czyli bezpośrednio do osób potrzebujących wsparcia w tym obszarze, dokonywane jest na szczeblu powiatu i gminy. Poniżej przedstawiono pokrótce pomocy społecznej (OPS), powiatowych centrów pomocy rodzinie (PCPR) oraz powiatowych urzędów pracy (PUP).

Ośrodki pomocy społecznej

OPS umożliwia osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości, wspieranie ich w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb, umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka oraz w miarę możliwości doprowadzenie ich do życiowego usamodzielnienia oraz integracji ze środowiskiem.

Zadania gminy w obszarze pomocy społecznej zostały określone w art. 17 ustawy o pomocy społecznej. Najważniejsze z nich to:

- opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych;
- sporządzanie oceny w zakresie pomocy społecznej;
- udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
- praca socjalna;

- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- dożywianie dzieci;
- sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
- pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
- opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych;
- przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;
- współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach.

Trzeba zaznaczyć, że zgodnie z nowelizacją (2014) ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy ośrodek pomocy społecznej we współpracy z powiatowym urzędem pracy może podejmować działania w zakresie programu Aktywizacja i Integracja. Ten obszar będzie opisany w dalszej części publikacji.

W skrócie można tak pogrupować zadania ośrodków pomocy społecznej:

- diagnoza zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- planowanie strategiczne w oparciu o rozeznane potrzeby społeczne,
- przyznawanie świadczeń pieniężnych i rzeczowych,
- organizacja i świadczenie usług społecznych,
- praca socjalna,
- prowadzenie i rozwój niezbędnej infrastruktury socjalnej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Na szczeblu powiatu zadania w zakresie pomocy i integracji społecznej realizowane są przez powiatowe centra pomocy rodzinie (w miastach na prawach powiatu zadania te realizują miejskie ośrodki pomocy społecznej¹⁴). Zgodnie z art. 19 ustawy o pomocy społecznej główne zadania powiatu przedstawiają się następująco:

- opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;
- prowadzenie specjalistycznego poradnictwa;
- przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze;
- pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, młodzieży opuszczającej domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze, mających braki w przystosowaniu się;
- pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, mających trudności w integracji ze środowiskiem;
- udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach; szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu;
- doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu;
- sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego.

¹⁴ Zgodnie z art. 112 Ustawy o pomocy społecznej miejskie ośrodki pomocy społecznej w miastach na prawach powiatu mogą być nazwane „miejskimi ośrodkami pomocy rodzinie”, jednak w Małopolsce nazwa ta nie występuje. W województwie małopolskim są trzy miasta na prawach powiatu: Kraków, Nowy Sącz i Tarnów.

Powiatowy Urząd Pracy

Działania w zakresie rynku pracy realizowane są przez powiatowe urzędy pracy podlegające władzom powiatowym. Podstawowym aktem prawnym regulującym ich działanie jest ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z 20 kwietnia 2004 roku, wielokrotnie nowelizowana.

W Polsce w 2004 r. mocą ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy wprowadzony został podział na usługi i instrumenty rynku pracy. Podstawowe usługi rynku pracy opisane są w art. 35 ustawy, są to: pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe i organizacja szkoleń.

Instrumenty rynku zostały opisany w sposób następujący (art. 44):

- finansowanie kosztów przejazdu do pracodawcy zgłaszającego ofertę pracy lub do miejsca pracy, odbywania stażu, przygotowania zawodowego dorosłych lub odbywania zajęć w zakresie poradnictwa zawodowego w związku ze skierowaniem przez powiatowy urząd pracy;
- finansowanie kosztów zakwaterowania w miejscu pracy osobie, która podjęła zatrudnienie lub inną pracę zarobkową, staż, przygotowanie zawodowe dorosłych poza miejscem stałego zamieszkania, w przypadku skierowania przez powiatowy urząd pracy;
- dofinansowanie wyposażenia miejsca pracy, podjęcia działalności gospodarczej, kosztów pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa;
- refundowanie kosztów poniesionych z tytułu opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne w związku z zatrudnieniem skierowanego bezrobotnego;
- finansowanie dodatków aktywizacyjnych;
- finansowanie kosztów zorganizowanego przejazdu bezrobotnych i poszukujących pracy, w związku z udziałem tych osób w targach pracy i giełdach pracy organizowanych przez wojewódzki urząd pracy w ramach pośrednictwa pracy, w szczególności prowadzonego w ramach sieci EURES.¹⁵

Ponadto nowelizacja ustawy z 2014 roku przewiduje nowe instrumenty dla osób do 30 roku życia, takie jak bony szkoleniowe, stażowe, zatrudnieniowe i bony na zasiedlenie, a także subsydiowane formy wsparcia.

¹⁵ Ustawa z dnia 14 marca 2014 r. o zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2014 nr 0 poz. 598 2014.05.27).

Rozdział III

Współpraca OPS, PCPR i PUP w świetle przepisów prawa

Wydaje się, że fakt współpracy instytucji rynku pracy oraz instytucji pomocy i integracji społecznej jest sprawą naturalną, jednak przepisy nie wskazują tego jednoznacznie.

Jeśli chodzi o ustawę o pomocy społecznej, to kwestia współpracy z powiatowym urzędem pracy zasygnalizowana jest dość ogólnikowo. Ustawa jako zadanie gminy wskazuje współpracę z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach (art. 17). W art. 108 zapisano, iż w przypadku osób bezrobotnych, podpisanie kontraktu socjalnego może być dokonywane na podstawie skierowania PUP na zasadach określonych w art. 50 ust. 3 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Bardziej szczegółowe są przepisy ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Od 2004 roku ustawa ta była kilkakrotnie nowelizowana, większość nowelizacji zawierała nowe zapisy dotyczące współpracy.

Pierwotna wersja ustawy z 2004 roku w art. 50 pkt 2 wskazywała na potrzebę wsparcia osób będących klientami pomocy społecznej. Jednak dopiero nowelizacja z 19 grudnia 2008 roku nadała temu artykułowi kształt wskazujący explicite na potrzebę współpracy. Kolejne nowelizacje, w tym z roku 2014, uwzględniły ten wątek.

Zgodnie z nowym brzmieniem¹⁶ art. 50 ust. 2 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, bezrobotnym, będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy (są to bezrobotni do 30 roku życia, bezrobotni długotrwale, bezrobotni powyżej 50 roku życia, bezrobotni korzystający ze świadczeń pomocy społecznej, bezrobotni posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia lub co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia, bezrobotni niepełnosprawni), korzystającym ze świadczeń pomocy społecznej, powiatowy urząd pracy w okresie 6 miesięcy od dnia utraty prawa do zasiłku z powodu upływu okresu jego pobierania:

- powinien przedstawić propozycję zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, szkolenia, stażu, odbycia przygotowania zawodowego dorosłych, zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych, robót publicznych lub
- na wniosek ośrodka pomocy społecznej może skierować do uczestnictwa w kontrakcie socjalnym, indywidualnym programie usamodzielnienia, lokalnym programie pomocy społecznej, o których mowa w przepisach o pomocy społecznej, lub uczestnictwa w indywidualnym programie zatrudnienia socjalnego, o którym mowa w przepisach o zatrudnieniu socjalnym.¹⁷

¹⁶ Nowe brzmienie oznacza w tym wypadku nowelizację z roku 2014.

¹⁷ Takie brzmienie zostało nadane w nowelizacji z 2008 roku – Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. 2009 nr 6 poz. 33 2009.02.01)

Oznacza to, że zaplanowano dwie możliwe ścieżki działań wobec klientów pomocy społecznej będących jednocześnie zarejestrowanymi bezrobotnymi. Pierwsza ścieżka to samodzielnie przedsięwzięcie PUP, który powinien podjąć wobec takiej osoby działania aktywizacyjne. Druga możliwość aktywizacji bezrobotnych klientów pomocy społecznej daje ośrodkowi pomocy społecznej prawo do zwrócenia się do PUP o skierowanie osoby bezrobotnej do projektu aktywizacyjnego (kontrakt socjalny, program). Druga ścieżka ma charakter fakultatywny.

W tej samej nowelizacji z 2008 roku w ustawie o promocji znalazły się zapisy dotyczące porozumień (art. 50, ust. 3). Gdy na wniosek OPS bezrobotny zostanie skierowany do uczestnictwa w kontrakcie socjalnym, indywidualnym programie usamodzielnienia, lokalnym programie pomocy społecznej (o których mowa w przepisach o pomocy społecznej) lub uczestnictwa w indywidualnym programie zatrudnienia socjalnego (o którym mowa w przepisach o zatrudnieniu socjalnym), PUP oraz OPS są obowiązane informować się wzajemnie o planowanych działaniach wobec bezrobotnych w trybie określonym w zawartym porozumieniu. O samym porozumieniu w akcie prawnym nie ma więcej mowy, jednak był to wyraźny sygnał do współpracy.

Wkrótce po wejściu w życie nowelizacji z grudnia 2008 roku MPiPS wydało wytyczne dotyczące współpracy OPS z PUP. Zgodnie z wytycznymi porozumienie może także określać:

- grupy bezrobotnych objętych porozumieniem,
- działania realizowane przez strony porozumienia wraz z harmonogramem realizacji,
- źródła finansowania,
- przewidywane efekty podjętych działań,
- zakres i sposób wymiany informacji pomiędzy instytucjami,
- postępowanie w przypadku wystąpienia zagrożeń wpływających na realizację działań wynikających z porozumienia,
- inne ustalenia.¹⁸

Warto zaznaczyć, że omówiony zapis z nowelizacji ustawy z 2008 roku był związany z projektami realizowanymi w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. W ramach projektów wymagana była współpraca, wobec czego został wprowadzony odpowiedni zapis.

Najnowsza wersja ustawy o promocji zatrudnienia z 14 marca 2014 roku również porusza kwestię współpracy, a nawet w znacznej mierze ją rozszerza. Zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, zadaniem samorządu powiatu jest współpraca z gminami w zakresie upowszechniania ofert pracy i informacji o usługach poradnictwa

¹⁸ Wytyczne MPiPS dla powiatowych urzędów pracy (PUP) i ośrodków pomocy społecznej (OPS) w zakresie współpracy przy podejmowaniu działań na rzecz osób bezrobotnych, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z dnia 14 maja 2009 r.

zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych, stażach, organizacji robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych, realizacji Programu Aktywizacja i Integracja, o którym mowa w art. 62a, oraz zatrudnienia socjalnego na podstawie przepisów o zatrudnieniu socjalnym (art. 9). W treści art. 50 ust. 2 zmieniono adresatów pomocy; nie są to już wszystkie osoby bezrobotne będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy, ale wyłącznie bezrobotni korzystający ze świadczeń pomocy społecznej (to nowa kategoria wśród osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy).

Status osoby

Skierowanie - ale tylko w przypadku kontraktu socjalnego lub indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego - zgodnie z przepisem art. 33 ust. 4 pkt. 2b ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oznacza pozbawienie statusu bezrobotnego od następnego dnia po podpisaniu kontraktu socjalnego lub rozpoczęcia realizacji indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego.

Osoba, która utraciła status bezrobotnego na skutek realizacji kontraktu socjalnego bądź uczestnictwa w zajęciach Centrum Integracji Społecznej, po zakończeniu działań aktywizacyjnych może ponownie zarejestrować się w PUP, który kontynuuje pomoc zgodnie z zawartym porozumieniem. W przypadku objęcia osoby kontraktem socjalnym lub uczestnictwa w indywidualnym programie zatrudnienia socjalnego, OPS ma on obowiązek odprowadzania składek na ubezpieczenie zdrowotne.

Warto zwrócić uwagę, że sytuacja skierowania do programu (program aktywności lokalnej, program reintegracji społecznej lub zawodowej osób niepełnosprawnych) nie oznacza wyrejestrowania z PUP. W tym przypadku stosuje się zasady określone w piśmie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 grudnia 2008 r. Zgodnie z tymi zasadami nie ma wymogu wyrejestrowania osoby bezrobotnej, jednak istnieje wymóg współpracy urzędu, ośrodka i przede wszystkim samej zainteresowanej osoby. Osoba bezrobotna musi zawiadomić powiatowy urząd pracy o podjęciu szkolenia (aktywizacji) organizowanej przez ośrodek pomocy społecznej (art. 41, ust. 11 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy), oraz zgłaszać w PUP brak gotowości do podjęcia zatrudniania z uwagi na udział w projekcie (art. 75 ust. 3 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy). Mimo wyrejestrowania osoby z uwagi na realizację kontraktu socjalnego ustawodawca przewidział w takiej sytuacji możliwość skorzystania z prac społecznie użytecznych.

Profilowanie

Potencjalnym¹⁹ polem współpracy w myśl nowelizacji ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy jest profilowanie pomocy dla osób bezrobotnych (art. 33 ustawy).

Zgodnie z nowymi przepisami przewidziano 3 profile pomocy dla osób bezrobotnych:

- I. Bezrobotni aktywni - gotowi do podjęcia pracy, mogą skorzystać z pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego;
- II. Bezrobotni wymagający wsparcia - mogą skorzystać ze wszystkich usług i instrumentów rynku pracy;
- III. Bezrobotni oddaleni od rynku pracy (bezrobotni drugiej szansy) - zagrożeni wykluczeniem społecznym lub nie zainteresowani podjęciem pracy (legalnej) zarobkowej.²⁰

Po ustaleniu profilu PUP ustala i realizuje z bezrobotnym Indywidualny Plan Działania (IPD), który w zależności od profilu trwa od 180 do 720 dni (kontakt z bezrobotnym minimum co 60 dni - telefonicznie, osobiście, mailowo). Po zrealizowaniu IPD - jeśli nie doprowadzi ono do zatrudnienia, weryfikowany jest ustalony profil pomocy. Profil może także zostać zmieniony tylko z uwagi na ważną przyczynę (istotna zmiana sytuacji w zakresie gotowości do wejścia lub powrotu na rynek pracy albo w zakresie oddalenia od rynku pracy).

Zakłada się następujące formy pomocy skierowane do osób oddalonych od rynku pracy:

- Program Aktywizacja i Integracja (PAI);
- działania aktywizacyjne zlecone przez urząd pracy;
- programy specjalne;
- skierowanie do zatrudnienia wspieranego u pracodawcy lub podjęcia pracy w spółdzielni socjalnej zakładanej przez osoby prawne oraz w uzasadnionych przypadkach poradnictwo zawodowe.

Programem PAI objęci zostaną wyselekcjonowani bezrobotni, którym w wyniku profilowania zostaną zaliczeni do grupy bezrobotnych oddalonych od rynku pracy i są klientami pomocy społecznej (w szczególności realizujący kontrakt socjalny). Osoby, którym ustalono III profil pomocy, a nie są klientami pomocy społecznej, będą objęte wsparciem w ramach programów

¹⁹ Słowo „potencjalne” ma nieprzypadkowe znaczenie: nowe zapisy weszły w życie w maju 2014 roku, zakłada się, że profilowanie pomocy dla osób bezrobotnych – nowo rejestrujących się oraz tych, którzy byli zarejestrowani przed wejściem w życie nowych przepisów – odbędzie się do końca 2014 roku. Przedstawiciele powiatowych urzędów pracy nie wiedzą jeszcze, jak potoczy się realizacja programu Aktywizacja i Integracja.

²⁰ Narzędziem, za pomocą którego badane są zarówno potrzeby, jak i potencjał aktywizacyjny osób bezrobotnych, jest Kwestionariusz do profilowania usług dla osób bezrobotnych, stosowany wobec wszystkich osób bezrobotnych rejestrujących się w urzędach pracy. Kwestionariusz ma formę elektroniczną. Profil pomocy odpowiedniej dla bezrobotnego określaną jest na podstawie dwóch zmiennych: Oddalenie od rynku pracy oraz Gotowość do powrotu na rynek pracy.

specjalnych. Zgodnie z Art. 62a. PUP po zaopiniowaniu programu przez powiatową radę rynku pracy, może zrealizować PAI we współpracy z OPS lub podmiotami prowadzącymi działalność statutową na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub przeciwdziałania patologiom społecznym (zgodnie przepisami o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie)

Na program składać się będą dwa bloki.

- Blok Aktywizacja, (min. 10 godz. tygodniowo) w ramach którego PUP udzieli bezrobotnemu wsparcia polegającego przede wszystkim na przygotowaniu go do lepszego radzenia sobie na rynku pracy i skieruje bezrobotnego, na podstawie porozumienia zawartego z gminą, do wykonywania prac społecznie użytecznych zorganizowanych przez gminę.
- Blok Integracja, w ramach którego osoba bezrobotna objęta zostanie usługami reintegracyjnymi i specjalistycznymi - grupowe poradnictwo specjalistyczne, warsztaty trenerskie i grupy wsparcia (min. 10 godz. tygodniowo), które realizowane będą przez OPS albo instytucje pożytku publicznego, zwane dalej „NGO”, na zlecenie PUP.

W okresie udziału bezrobotnego w PAI, PUP nie kieruje do bezrobotnego innych form pomocy, o których mowa w ustawie. Program PAI może być realizowany samodzielnie przez PUP, przy czym działania w ramach bloku Integracja zlecone zostaną NGO (finansowanie zleconych zadań odbywać się będzie ze środków Funduszu Pracy na podstawie zawartej umowy) lub - w zależności od możliwości finansowych gmin - przez PUP we współpracy z OPS (finansowanie bloku Integracja odbywać się będzie ze środków budżetowych gminy).

Na wniosek współpracującego OPS możliwe będzie bezpośrednie kierowanie do programu klientów pomocy społecznej. Realizacja PAI przez OPS odbywa się na podstawie porozumienia o realizacji programu zawartego z PUP, które określa w szczególności:

- kryteria doboru i liczbę bezrobotnych;
- działania w zakresie integracji społecznej bezrobotnych, realizowane przez ośrodek pomocy społecznej;
- okres realizacji i przewidywane efekty, z podaniem mierników pozwalających ocenić indywidualne efekty;
- kwoty i źródła finansowania działań;
- sposób kontroli i zakres monitorowania.

Alternatywą jest zlecenie realizacji działań w zakresie integracji społecznej bezrobotnych, które odbywa się po przeprowadzeniu otwartego konkursu ofert, na zasadach i w trybie określonych

w przepisach o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Wówczas umowa z wyłonionym podmiotem określa:

- liczbę bezrobotnych;
- zakres działań i okres ich realizacji;
- przewidywane efekty, z podaniem mierników pozwalających ocenić indywidualne efekty;
- kwotę i tryb przekazania środków Funduszu Pracy przysługujących z tytułu realizacji działań w zakresie integracji społecznej;
- zasady i zakres dokumentowania działań w zakresie integracji społecznej podjętych wobec bezrobotnych;
- sposób kontroli i zakres monitorowania.

Finansowanie

PAI jest finansowany ze środków Funduszu Pracy oraz budżetu gminy. Wysokość środków Funduszu Pracy na realizację Programu Aktywizacja i Integracja, o których mowa w art. 109 ust. 8a, może być zwiększona, na wniosek starosty, o środki z rezerwy Funduszu Pracy będącej w dyspozycji ministra właściwego do spraw pracy.

Kwota wydatków przeznaczonych z Funduszu Pracy na finansowanie działań, o których mowa w art. 62a ust. 7 pkt 2, jest ustalana z uwzględnieniem stawki godzinowej pracy trenera z 10-osobową grupą bezrobotnych, w wysokości nie wyższej niż 70 zł.

Działania w zakresie integracji społecznej bezrobotnych, realizowane przez ośrodek pomocy społecznej, są finansowane ze środków budżetowych gminy i mogą być współfinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Czas trwania PAI

Realizacja Programu Aktywizacja i Integracja trwa 2 miesiące. Po zakończeniu Programu Aktywizacja i Integracja powiatowy urząd pracy może:

- podjąć decyzję o ponownym skierowaniu bezrobotnego do udziału w PAI, jednak nie dłużej niż łącznie na okres do 6 miesięcy, albo
- skierować bezrobotnego, w porozumieniu z ośrodkiem pomocy społecznej, do zatrudnienia wspieranego u pracodawcy na zasadach określonych w przepisach

- o zatrudnieniu socjalnym lub podjęcia pracy w spółdzielni socjalnej zakładanej przez osoby prawne, o której mowa w przepisach o spółdzielniach socjalnych, albo
- ponownie ustalić profil pomocy, a w przypadku zmiany profilu dostosować.

Współpraca na rzecz klienta zagrożonego wykluczeniem społecznym

Obszarem współpracy PUP i OPS jest praca na rzecz klienta zagrożonego wykluczeniem społecznym. W Ustawie o zatrudnieniu socjalnym²¹ szczegółowo wskazano grupy osób podlegających wykluczeniu społecznemu, które z uwagi na swą sytuację życiową nie mogą samodzielnie zaspokajać swoich potrzeb ani uczestniczyć w życiu zawodowym. W myśl art. 2 wymienionej ustawy zasady zatrudnienia socjalnego odnoszą się do:

1. bezdomnych (realizujących indywidualny program wychodzenia z bezdomności, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej);
2. uzależnionych od alkoholu (po zakończeniu programu psychoterapii w zakładzie leczenia odwykowego);
3. uzależnionych od narkotyków lub innych środków odurzających, (po zakończeniu programu terapeutycznego w zakładzie opieki zdrowotnej);
4. chorych psychicznie (w rozumieniu przepisów o ochronie zdrowia psychicznego);
5. długotrwale bezrobotnych (w rozumieniu przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy);
6. zwalnianych z zakładów karnych, mających trudności w integracji ze środowiskiem (w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej);
7. uchodźców (realizujących indywidualny program integracji, w rozumieniu przepisowo pomocy społecznej);
8. osób niepełnosprawnych (w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, które podlegają wykluczeniu społecznemu).

Osobom tym należy zapewnić możliwość uczestnictwa w zajęciach prowadzonych przez Centra Integracji Społecznej (CIS), Kluby Integracji Społecznej (KIS) i dostęp do zatrudnienia wspierającego, których zasadniczym celem jest reintegracja zawodowa i społeczna tych osób podlegających procesowi ekskluzji.

²¹ Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym Dz. U. z 2003r. Nr 122, poz. 1143

Centra Integracji Społecznej (CIS) można uznać za pierwszy etap na drodze osób wykluczonych do zawodowej i społecznej aktywności. CIS to jednostka organizacyjna utworzona przez jednostkę samorządu terytorialnego lub organizację pozarządową, realizująca reintegrację zawodową i społeczną poprzez prowadzenie dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym programów edukacyjnych.

Na działalność CIS składają się przede wszystkim: warsztaty i szkolenia, umożliwiające zdobycie lub podwyższenie kwalifikacji zawodowych, praktyki i staże, a także indywidualne programy zatrudnienia socjalnego, dopasowane do możliwości i umiejętności uczestnika oraz udział w grupach wsparcia, grupach samopomocowych, zajęciach terapeutycznych, umożliwiających zdobywanie praktycznych, „życiowych” umiejętności, ułatwiających rozwiązywanie problemów osobistych i rodzinnych, wzmacniających motywację do zmiany własnego losu i umożliwiającą codzienne funkcjonowanie w społeczeństwie.

Klub Integracji Społecznej (KIS) to jednostka, której celem jest udzielenie pomocy osobom indywidualnym oraz ich rodzinom w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podniesieniu kwalifikacji zawodowych, jako wartości na rynku pracy. KIS działa na rzecz integrowania się osób o podobnych trudnościach i problemach życiowych. To jednostka pomagająca samoorganizować się ludziom w grupy, podejmować wspólne inicjatywy i przedsięwzięcia w zakresie aktywizacji zawodowej, w tym zmierzające do tworzenia własnych miejsc pracy. KIS zostaje powołany przez jednostkę samorządu terytorialnego lub organizację pozarządową. Zostaje powołany zarządzeniem kierownika/dyrektora i jest wpisany w strukturę ośrodka, jako odrębna komórka. Wskazane jest wpisanie działalności KIS w lokalną strategię rozwiązywania problemów społecznych lub lokalny plan rozwoju.

Główne cele KIS można sprowadzić do następujących elementów: minimalizowanie skutków bezrobocia; promowanie aktywności i przedsiębiorczości społecznej; przygotowywanie do podjęcia zatrudnienia; przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu; pomoc w wychodzeniu z izolacji i osamotnienia.

Rozdział IV

Przykłady regulacji współpracy OPS, PCPR i PUP w Małopolsce

Jak wspomniano, kwestia porozumień pomiędzy powiatowymi urzędami pracy i ośrodkami pomocy społecznej została zasygnalizowana w nowelizacji ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z 2008 roku (art. 50, ust. 3). Wkrótce potem MPIPS wydało wytyczne dotyczące współpracy OPS z PUP.²²

Współpraca w powiecie chrzanowskim

Przykładem takiego uregulowania jest Umowa Partnerska na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej bezrobotnych powiatu chrzanowskiego, podpisana 17 grudnia 2008 roku. Już na wstępie współpracy przyjęto założenia, że podpisana Umowa Partnerska będzie mieć charakter otwarty. Stronami umowy mogły być również inne podmioty działające na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej, które identyfikują się z celem Umowy i gotowe są je realizować.

Jak zaznaczają przedstawiciele Powiatowego Urzędu Pracy w Chrzanowie, zainicjowane przez nich Partnerstwo OPS-PUP było pierwszym tego typu przedsięwzięciem w województwie małopolskim i jednym z nielicznych w skali całego kraju. Podjęte działania spotkały się z bardzo życzliwym przyjęciem. Do umowy przystąpiły również: Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie oraz Wydział Polityki Społecznej Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie. Wszystkie strony Porozumienia promowały zasadność współpracy na rzecz wspólnego klienta. Istotnym elementem towarzyszącym zawieraniu porozumienia, było nawiązanie relacji, wymiana informacji o sobie oraz wzajemne poznanie się pracowników PUP i OPS. To proces, który pozwolił płynnie przejść do realizacji celów i zaplanowanych działań - podkreślają przedstawiciele PUP Chrzanów.

W ramach Partnerstwa zaplanowano następujące działania:

- zintegrowanie działań na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej przez Partnera Wiodącego (PUP Chrzanów) i pozostałych Partnerów;
- zapewnienie ciągłości działań w zakresie aktywizacji zawodowej Klientów, którzy zakończyli proces aktywizacji społecznej;
- opracowanie modelu ścieżki Klienta, od wsparcia socjalnego do wejścia na otwarty rynek pracy;
- wypracowanie metod skutecznej wymiany informacji pomiędzy instytucjami i poszczególnymi pracownikami merytorycznymi (kanały informacyjne: maile, spotkania, osoby do kontaktów, itp.);
- wspólna promocja podejmowanych działań: pakiety informacyjne dla klientów, mapa usług i punktów wsparcia dla Klientów OPS i PUP;

²² Wytyczne MPIPS dla powiatowych urzędów pracy (PUP) i ośrodków pomocy społecznej (OPS) w zakresie współpracy przy podejmowaniu działań na rzecz osób bezrobotnych, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z dnia 14 maja 2009 r.

- eliminowanie pokrywających się usług;
- pomoc w rekrutacji Beneficjentów Ostatecznych do programów finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego;
- wzajemne szkolenia pracowników i wymiana informacji o formach wsparcia dostępnych w poszczególnych instytucjach;
- wspólne aplikowanie i realizacja projektów partnerskich na rzecz aktywizacji społecznej zawodowej bezrobotnych powiatu chrzanowskiego.

Mimo upływu lat, dokument stanowi inspirację dla wspólnego podejmowania działań. „Współpraca oparta na podpisanym porozumieniu jest wciąż żywa, czego przejawem są m.in. szkolenia, studia podyplomowe i inne inicjatywy. Wydaje się zatem, że udało się nam trafnie sformułować zapisy w dokumencie. Nie można jednak zapominać, że potrzebna była do tego wola stron do współpracy” - podkreśla Dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy w Chrzanowie Pani Barbara Babijczuk.

Współpraca w Tarnowie

Interesującym przykładem współpracy jest porozumienie zawarte przez Powiatowy Urząd Pracy w Tarnowie z tamtejszym Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej z sierpnia 2013 roku. W dokumencie tym uregulowana jest kwestia stosowania tzw. urzędomatów, służących ułatwieniu dostępu osobom korzystającym z pomocy MOPS do ofert pracy oraz ofert szkoleń organizowanych przez PUP w Tarnowie.

Porozumienie tak komentuje Naczelnik Wydziału Poradnictwa Zawodowego i Promocji Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnowie Barbara Borowicz:

„PUP Tarnów systematycznie podejmuje działania ułatwiające aktywizację zawodową osób bezrobotnych i poszukujących pracy. Stosując nowoczesne rozwiązania oraz udogodnienia stwarzamy korzystne warunki również dla osób, które w trakcie poszukiwania zatrudnienia napotykają na utrudnienia z powodu braku dostępu do internetu. Takie ograniczenia dotyczą szczególnie osób korzystających równocześnie z pomocy PUP oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tarnowie. W celu ułatwienia dostępu do informacji o ofertach pracy oraz świadczonych przez Powiatowy Urząd Pracy w Tarnowie usługach w 2013 roku w ramach Porozumienia przekazaliśmy do używania dwa urzędomaty dla Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tarnowie. Urządzenia te zostały zainstalowane w miejscach umożliwiających łatwe korzystanie z nich przez osoby będące klientami MOPS oraz osoby bezrobotne. Pozwala to na swobodny dostęp do informacji istotnych na rynku pracy szczególnie takich jak: oferty pracy będące w dyspozycji urzędu, szkolenia organizowane przez urząd a także wzory

dokumentów aplikacyjnych. Zwiększamy w ten sposób szanse na rynku pracy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym”.

Współpraca PCPR z PUP - porozumienie z Suchej Beskidzkiej

Stosunkowo niewielki obszar działań łączy powiatowe centra pomocy rodzinie oraz powiatowe urzędy pracy. Jednak nie oznacza to, że taka współpraca nie jest podejmowana. Interesujący przykład takich działań można odnaleźć w Suchej Beskidzkiej.

W roku 2012 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Suchej Beskidzkiej podpisało umowę partnerską o współpracy z tamtejszym Powiatowym Urzędem Pracy. Porozumienie zostało zawarte na potrzeby realizacji projektu PO KL „Aktywni mogą więcej”. Porozumienie ma na celu sprawną wymianę informacji na temat udzielanego wsparcia przez PCPR oraz PUP tej samej osobie bezrobotnej, w sposób pozwalający uniknąć powielania wzajemnych działań. Wszystkie formy wsparcia, które odpowiadają działaniom PUP, takie jak zajęcia w ramach kształcenia ustawicznego, finansowanie zajęć podnoszących kompetencje zawodowe lub zdobywanie nowych kompetencji i umiejętności społecznych, umożliwiających aktywizację zawodową, a jakie w ramach projektu planuje PCPR wobec uczestników zarejestrowanych w PUP, muszą być uzgodnione pomiędzy tym instytucjami. PCPR nie później niż 5 dni roboczych przed zastosowaniem danego instrumentu informuje PUP o planach wobec bezrobotnych uczestników projektu. PCPR zobowiązany jest również do pouczenia bezrobotnego uczestnika projektu o obowiązku osobistego poinformowania PUP o udziale w szkoleniach/kursach w terminie 7 dni roboczych przed jego rozpoczęciem. W przypadku zakończenia lub przerwania umowy przez uczestnika projektu, należy poinformować PUP.

„Współpraca pomiędzy PUP a PCPR przede wszystkim pozwala na zapewnienie bezrobotnym osobom niepełnosprawnym, będącym w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, kompleksowej pomocy dzięki formom wsparcia oferowanym w ramach projektu oraz działaniom stosowanym przez PUP” - podkreśla Dyrektor PCPR w Suchej Beskidzkiej Krzysztof Cieżak.

Poniżej znajduje się pełny tekst porozumienia.

UMOWA PARTNERSKA O WSPÓŁPRACY

Pomiędzy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie wa Powiatowym Urzędem Pracy w....., **w zakresie współpracy przy podejmowaniu działań wzmacniających aktywność osób bezrobotnych, które są jednocześnie klientami Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.**

§ 1

Porozumienie zostało zawarte w dniupomiędzy Powiatowym Urzędem Pracy (zwanym dalej PUP) reprezentowanych przez Pana - Dyrektora PUP a Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie (zwany dalej PCPR) reprezentowanym przez Pana.....

§ 2

Porozumienie dotyczy bezrobotnych, o których mowa w art. 49 Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 o promocji i zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, (Dz. U. tj. z 2008r. Nr 69, poz.415 z późn. zm.) korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, **będących w szczególności w trudnej sytuacji na rynku pracy.**

§ 3

Porozumienie ma na celu sprawną wymianę informacji, która umożliwi optymalizację zakresu i form pomocy udzielanej **przez wyżej wymienione obie instytucje tej samej osobie**, w sposób pozwalający uniknąć powielania wzajemnych działań i zapewni kompletność dostosowanych do potrzeb oferowanych usług.

§ 4

PUP może przedstawić bezrobotnemu, o którym mowa w § 2 porozumienia, w okresie 6 miesięcy od dnia utraty prawa do zasiłku z powodu upływu okresu jego pobierania, a w przypadku bezrobotnego bez prawa do zasiłku w okresie 6 miesięcy od dnia rejestracji - propozycję zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, szkolenia, stażu, odbycia przygotowania zawodowego dorosłych, zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych, robót publicznych.

§ 5

PCPR zadania przewidziane w art. 19 ustawy o pomocy społecznej (Dz. U. tj. z 2009 Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.) będzie realizować projektem systemowym współfinansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki Priorytet VII Promocja integracji społecznej Poddziałanie 7.1.2 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez powiatowe centra pomocy rodzinie.

§ 6

Celem nadrzędnym realizacji projektu systemowego jest aktywizacja społeczna zamieszkałych na obszarze działania PCPR mieszkańców: zagrożonych wykluczeniem społecznym, już wykluczonych bądź dyskryminowanych na rynku pracy.

§ 7

W przypadku, **gdy PCPR planuje** wobec swojego klienta, który jest jednocześnie osobą bezrobotną, **działania** (w ramach realizacji projektu systemowego) **odpowiadające działaniom PUP tj. m.in.:**

-skierowanie i sfinansowanie zajęć w ramach kształcenia ustawicznego, mających na celu uzyskanie zawodu lub przygotowania zawodowego;

-skierowanie i sfinansowanie zajęć w ramach podnoszenia kluczowych kompetencji o charakterze zawodowym lub zdobywania nowych kompetencji i umiejętności społecznych, umożliwiających aktywizację zawodową, **PCPR zobowiązany jest uzgodnić** z PUP zastosowanie tych instrumentów **wsparcia** oraz ustalić czy **PUP nie planuje** podobnych działań finansowanych z Funduszu Pracy.

§ 8

1. PCPR każdorazowo, nie później niż 5 dni roboczych przed zastosowaniem instrumentu, poinformuje pismem PUP o planach zastosowania/zmiany instrumentów aktywnej integracji zastosowanych wobec bezrobotnych Uczestników Projektu, o których mowa w § 2 wraz z terminami planowanych zmian.

2. PUP zobowiązuje się do udzielenia pisemnej konsultacji w terminie 3 dni roboczych, licząc od momentu otrzymania wniosku z PCPR.

3. PCPR zobowiązuje się pouczyć Uczestnika Projektu o obowiązku osobistego poinformowania PUP o udziale w szkoleniach w terminie 7 dni roboczych przed rozpoczęciem szkolenia.

§ 9

Po zakończeniu lub uzasadnionym przerwaniu umowy przez Uczestnika Projektu PCPR w terminie 7 dni roboczych od daty zakończenia/zerwania umowy poinformuje o tym fakcie PUP. Przekazana informacja powinna zawierać: imię i nazwisko Uczestnika projektu, Pesel, adres, nazwę projektu, datę zawarcia umowy, datę przerwania/zakończenia umowy, przyczynę przerwania umowy oraz szczegółowy wykaz instrumentów aktywnej integracji zastosowanych wobec uczestnika w trakcie realizacji umowy.

§ 10

Osobą odpowiedzialną za kontakty dotyczące bezrobotnych Uczestników Projektu z Powiatowym Urzędem Pracy w Suchej Beskidzkiej z ramienia Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Suchej Beskidzkiej jest Pan/i -Konsultant ds. osób niepełnosprawnych.

§ 11

Osobą odpowiedzialną za kontakty dotyczące bezrobotnych Uczestników Projektu z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w z ramienia Powiatowego Urzędu Pracy w Pan/i - Pośrednik pracy I stopnia.

§ 12

Strony zgodnie ustalają, że porozumienie obowiązuje w okresie od dnia 01.01.2013 r. do dnia 31.12.2014 r.

§ 13

Każdorazowa zmiana porozumienia wymaga zachowania formy pisemnej pod rygorem nieważności.

§ 14

Niniejsze porozumienie zostało sporządzone w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach po jednym dla każdej ze stron.

Rozdział V

Sposoby wymiany informacji w oparciu o dostępne systemy informatyczne

Od co najmniej ośmiu lat na mapie polskich urzędów pracy oraz instytucji pomocy i integracji społecznej wprowadzane są systemy informatyczne mające na celu m.in. ułatwienie przepływu informacji na temat wsparcia udzielanego wspólnym klientom.

Najpopularniejszym rozwiązaniem jest Samorządowa Elektroniczna Platforma Informacyjna (SEPI). Pomysł utworzenia takiego narzędzia narodził się w Siemianowicach Śląskich. Platforma została uruchomiona 12 kwietnia 2006 roku. Stworzenie aplikacji miało na celu usprawnienie wymiany informacji pomiędzy powiatowym urzędem pracy a miejskim ośrodkiem pomocy społecznej. Ważną rolę odegrała potrzeba gromadzenia w jednym miejscu wielu informacji zbieranych przez wymienione instytucje. Ówczesne władze miasta zdecydowały się na stworzenie wspólnej bazy danych z zasobów urzędu pracy oraz ośrodka pomocy społecznej. U źródła tej decyzji leżała również potrzeba zapobiegania sytuacji, w której klient otrzymywałby nieadekwatne wsparcia. Brakowało także informacji o aktywizacji społecznej, która w tamtym czasie winna być wykonywana przez ośrodki pomocy społecznej, wobec czego system ułatwiłby przekazywanie informacji.

Pomysł stworzenia takiej platformy wsparło Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, co poskutkowało przyznaniem środków na ten cel z Funduszu Pracy i pomocą przy opracowaniu nowego programu informatycznego. Dostosowane zostały również przepisy, które pozwoliły na udostępnianie danych na temat osób bezrobotnych innym instytucjom oraz korzystanie z danych opracowywanych przez ośrodki pomocy społecznej. SEPI zostało pomyślane jako kompleksowe rozwiązanie informatyczne, które umożliwia podmiotom administracji samorządowej bezpieczny i natychmiastowy dostęp do wszystkich niezbędnych informacji gromadzonych przez poszczególne jednostki administracyjne.

SEPI połączyło trzy programy informatyczne: POMOST używany w pomocy społecznej, PULS²³, z którego korzystają urzędy pracy, SR obsługujący świadczenia rodzinne.²⁴ Z czasem pojawiały się kolejne obszary funkcjonalne takie jak np. Stypendia, Dodatki Mieszkaniowe, Ewidencja Ludności czy wykorzystanie systemu przez Komendy Policji.²⁵

Na początkowym etapie wdrażania SEPI, czyli jeszcze w roku 2006, pojawiły się wątpliwości co do zgodności SEPI z Ustawą o ochronie danych osobowych. Wtedy to system został zmodyfikowany, aby spełniać wszelkie wymogi. Problemem w tym czasie była również kwestia równoważności zaświadczenia w postaci papierowej z elektronicznym. Dziś jest to właściwie rozwiązane - na mocy przepisów o tzw. ponownym wykorzystaniu informacji elektronicznej przez jednostki Administracji Publicznej.²⁶

²³ Po modernizacji funkcjonujący pod nazwą SYRIUSZ

²⁴ Wszystkie te programy były produktami ComputerLandu, ta firma opracowała również SEPI.

²⁵ A. Plachta, *Wprowadzenie produktu na rynek na przykładzie Samorządowej Elektronicznej Platformy Informacyjnej (SEPI)*, publikacja w ramach projektu *Innowacyjny design lokomotywą śląskiej gospodarki. Sieć współpracy środowisk akademickich z biznesem*, <http://innowacyjny-dizajn.pl/>, dostęp 8.09.2014 r.

²⁶ Ustawa o zmianie ustawy o dostępie do informacji publicznej oraz niektórych innych ustaw z dnia 16 września 2011 r. (Dz. U. Nr 204, poz. 1195).

Obecnie coraz więcej powiatów korzysta z systemu SEPI.²⁷ Usprawnienia wiążące się z działaniem systemu można pogrupować w sposób następujący:

- Klienci Ośrodków Pomocy Społecznej: ograniczenie czasu i kosztów finansowych związanych z dojazdem; załatwianie spraw bezpośrednio w Ośrodku Pomocy Społecznej;
- Pracownicy Ośrodków Pomocy Społecznej: przyspieszenie wydawanych decyzji w oparciu o drukowane zaświadczenia w siedzibie OPS w sprawie wypłacanych zasiłków rodzinnych, stałych, celowych, okresowych; zmniejszenie kosztów korespondencji OPS - PUP; weryfikacja dochodów finansowych oraz aktywności społecznej klienta (szkolenia, przyjmowanie ofert pracy, uczestnictwo w Klubie Pracy -PUP); efektywniejsze kierowanie środków finansowych do klientów;
- Pracownicy Powiatowego Urzędu Pracy: szybkość przygotowania informacji; wystawianie elektronicznych zaświadczeń; poprawa wizerunku PUP jako urzędu innowacyjnego i przyjaznego dla klientów.

Jeśli chodzi o kwestie prawne, to nowelizacja ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z 2014 roku reguluje tę kwestię, to znaczy przewiduje możliwość przekazywania informacji innym podmiotom. Zgodnie z art. 8 ust. 1c ustawy „Informacje o bezrobotnych i poszukujących pracy są udostępniane publicznym służbom zatrudnienia lub innym podmiotom realizującym zadania na podstawie ustawy lub odrębnych przepisów albo na skutek powierzenia lub zlecenia przez podmiot publiczny, w zakresie niezbędnym do prawidłowej realizacji tych zadań.” Uszczegółowienie znajduje się w art. 33, ust. 6, 7, 7a, 8 i 9.²⁸

W województwie małopolskim jedną z pierwszych instytucji, która zdecydowała się na wprowadzenie takiego systemu, był Powiatowy Urząd Pracy w Limanowej. W roku 2010 przedstawiciele Starostwa Powiatowego, Powiatowego Urzędu Pracy, urzędów miast i gmin oraz ośrodków pomocy społecznej ustalili zasady współpracy. W tym roku podpisano również porozumienie partnerskie w sprawie współpracy w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia

²⁷ Na stronie <http://www.public.siggnity.pl/> czytamy, że jest to ponad 150 powiatów, dostęp 9.09.2014 r.

²⁸ Art. 33, ust. 6: Informacje dotyczące bezrobotnych, poszukujących pracy i cudzoziemców zamierzających wykonywać lub wykonujących pracę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej są przetwarzane przez powiatowe urzędy pracy, w szczególności z wykorzystaniem systemów teleinformatycznych i dokumentów elektronicznych.; ust. 7: Informacje, o których mowa w ust. 6, są udostępniane publicznym służbom zatrudnienia lub innym podmiotom, realizującym zadania na podstawie ustawy lub odrębnych przepisów albo na skutek powierzenia lub zlecenia przez podmiot publiczny, w zakresie niezbędnym do prawidłowej realizacji tych zadań, w szczególności jednostkom organizacyjnym pomocy społecznej oraz jednostkom obsługującym świadczenia rodzinne.; ust. 7a: Informacje, o których mowa w ust. 6, w zakresie niezbędnym do realizacji zadań określonych w ustawie, mogą być pozyskiwane przez powiatowe urzędy pracy z publicznych służb zatrudnienia lub innych podmiotów, w szczególności jednostek organizacyjnych pomocy społecznej oraz jednostek obsługujących świadczenia rodzinne, realizujących zadania na podstawie ustawy lub odrębnych przepisów albo na skutek powierzenia lub zlecenia przez podmiot publiczny; ust. 8: Informacje, o których mowa w ust. 6, mogą być pozyskiwane, wymieniane lub udostępniane na wniosek złożony, w szczególności w postaci elektronicznej, w trybie i na zasadach określonych w ustawie z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne lub z wykorzystaniem systemów teleinformatycznych, jeżeli powiatowy urząd pracy oraz podmiot, o którym mowa w ust. 7, spełniają łącznie następujące warunki: 1) posiadają możliwość identyfikacji osoby uzyskującej informację w systemie oraz zakresu, daty i celu ich uzyskania; 2) posiadają zabezpieczenia uniemożliwiające wykorzystanie informacji niezgodnie z celem ich uzyskania; 3) zapewniają, że dostęp do danych osobowych jest nadzorowany i rejestrowany zgodnie z przepisami o ochronie danych osobowych; Ust. 9: Pozyskiwanie z powiatowych urzędów pracy lub od osób fizycznych informacji, o których mowa w ust. 6, przez podmioty, o których mowa w ust. 7, jest prowadzone przede wszystkim z wykorzystaniem systemów teleinformatycznych i dokumentów elektronicznych. Ustawa z dnia 14 marca 2014 r. o zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2014 nr 0 poz. 598 2014.05.27).

skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych, a w szczególności wdrożenia i realizacji projektu p.n. Samorządowa Elektroniczna Platforma Informacyjna SEPI. Środki na wdrożenie systemu PUP Limanowa pozyskał z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

Tak komentuje korzyści z wdrożenia programu Marek Młynarczyk, Dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy w Limanowej: „Platforma SEPI to rozwiązanie, które znacznie ułatwia współpracę powiatowych urzędów pracy z ośrodkami pomocy społecznej w zakresie wzajemnej wymiany informacji o klientach korzystających z pomocy tych instytucji. Narzędzie to umożliwi szybką, elektroniczną wymianę informacji bez konieczności odsyłania klienta po zaświadczenie np. do PUP odległego od GOPS o 30 km. Klient oszczędza czas i pieniądze na podróż, w PUP nie tworzą się kolejki interesantów po zaświadczenia, nie wspominając o oszczędnościach na wydatkach związanych z zakupem papieru, tonerów czy wysyłką korespondencji”.

Obecnie w większości powiatów w Małopolsce SEPI zostało wdrożone. Najwcześniej program został wdrożony w Sądeckim Urzędzie Pracy - umowa z MOPS została podpisana pod koniec 2006 roku. W roku 2010, oprócz PUP Limanowa, podjęto decyzję o wdrożeniu programów w Powiatowym Urzędzie Pracy dla Powiatu Nowosądeckiego. W roku 2011 na taki krok zdecydował się Powiatowy Urząd Pracy w Suchej Beskidzkiej. Powiatowe urzędy pracy w Myślenicach oraz Olkuszu podjęły współpracę z ośrodkami pomocy społecznej w tym zakresie w roku 2012. W 2013 na program zdecydowały się powiatowe urzędy pracy w Chrzanowie, Miechowie, Nowym Targu, Oświęcimiu, Proszowicach oraz Tarnowie. Pod koniec 2013 roku program SEPI został wdrożony również przez PUP Zakopane, jednak umowa z ośrodkami pomocy społecznej obowiązywała do czerwca 2014 roku i nie została przedłużona. W roku 2014 program wdrożyły urzędy pracy w Brzesku, Dąbrowie Tarnowskiej, Gorlicach oraz Wieliczce. Grodzki Urząd Pracy w Krakowie oraz Urząd Pracy dla Powiatu Krakowskiego jesienią 2014 roku finalizowały prace nad wdrożeniem programu, podobna sytuacja ma miejsce w Powiatowym Urzędzie Pracy w Wadowicach, gdzie program będzie wdrożony do końca 2014 roku.²⁹

Trzeba zaznaczyć, że działanie Samorządowej Internetowej Platformy Informacyjnej polega generalnie na przekazywaniu jednostronnych informacji, czyli ośrodki pomocy społecznej mogą korzystać z zasobów urzędów pracy. W niektórych powiatach program działania również w dwie strony, co oznacza, że powiatowe urzędy pracy mogą również korzystać z informacji ośrodków pomocy społecznej.

²⁹ Informacje nt. wdrażania SEPI w poszczególnych powiatach zostały zebrane w październiku 2014 roku poprzez korespondencję oraz rozmowy telefoniczne.

Rozdział VI

Wspólne podejmowanie innowacyjnych działań

W województwie małopolskim podejmowane są rozliczne inicjatywy na rzecz wspólnego klienta instytucji rynku pracy oraz instytucji pomocy i integracji społecznej, które wybiegają poza „standardowe” działania wskazane przez obowiązujące z przepisów rozwiązania. Przedsięwzięcia te wynikają z dużej inwencji oraz pomysłowości zatrudnionych w tych instytucjach pracowników. Wiele z nich może stać się inspiracją dla innych jednostek nie tylko w województwie małopolskim.

GUP Kraków i MOPS Kraków - Program „Oddłużenie”

Przykładem takiego działania jest realizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej z Grodzkim Urzędem Pracy w Krakowie oraz Zarządem Budynków Komunalnych (ZBK) program „Oddłużenie”. Porozumienie między tymi podmiotami zawarte zostało 6 marca 2013 r. Pełna nazwa programu brzmi „Program reintegracji społecznej i zawodowej osób posiadających zadłużenie z tytułu korzystania z mieszkań komunalnych, mającej na celu pomoc w spłacie zadłużenia”. Intencją pomysłodawców Programu było wyjście naprzeciw problemom osób posiadających zadłużenie mieszkaniowe i pozostających bez pracy.

Osoby posiadające zadłużenie mieszkaniowe i spełniające kryteria uczestnictwa, po uzyskaniu informacji na temat Programu i zakwalifikowaniu do udziału, realizują prace społecznie użyteczne, staże, roboty publiczne, są zatrudniane w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Krakowie (MOPS). W trakcie zatrudnienia korzystają w Klubie Integracji Społecznej MOPS (KIS) z wsparcia w formie grupowej oraz indywidualnej pracowników socjalnych, prawnika, psychologa lub doradcy zawodowego. Cel oraz zasady uczestnictwa są zawierane w kontrakcie socjalnym. Spłacają na rzecz gminy kwotę zadłużenia w wysokości: bezrobotni - nie mniejszej niż 50%, pozostali (emeryci, renciści, osoby pracujące w niepełnym wymiarze czasu pracy: np. umowy zlecenia, umowy o dzieło) min. 80% miesięcznego wynagrodzenia. Osoby te regulują na bieżąco opłaty za korzystanie z lokalu. W trakcie pracy są objęci obowiązującym ubezpieczeniem.

Dłużnicy w pierwszej kolejności wykonują prace społecznie użyteczne do 10 godzin tygodniowo lub są zatrudniani na 0,5 lub pełen etat z wynagrodzeniem zasadniczym brutto na pełen etat. Umowy zawierane są na okres do 5 miesięcy. Wykonują prace porządkowe i gospodarcze.

Osoby korzystające z programu muszą spełniać określone warunki:

1. Posiadanie w Grodzkim Urzędzie Pracy w Krakowie statusu osoby bezrobotnej bez prawa do zasiłku oraz spełnienie jednego z kryteriów niezbędnych do realizacji robót publicznych (art. 49, 2-7 Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy), gdzie mowa o:
 - a. bezrobotnych długotrwale albo po zakończeniu realizacji kontraktu socjalnego, o którym mowa w art. 50 ust. 2 pkt 2, albo kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka,
 - b. bezrobotnych powyżej 50 roku życia,
 - c. bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych, bez doświadczenia zawodowego lub bez wykształcenia średniego,
 - d. bezrobotnych samotnie wychowujących co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia,
 - e. bezrobotnych, którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia,
 - f. bezrobotnych niepełnosprawnych
- lub
2. Posiadanie statusu: rencisty, emeryta i osoby zatrudnionej w niepełnym wymiarze czasu pracy, w tym na podstawie umów cywilno - prawnych
3. W sytuacji osoby bezrobotnej korzystanie lub deklaracja o gotowości korzystania z wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Klubu Integracji Społecznej w Krakowie z uwzględnieniem wymogów Ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym, gdzie jest mowa o tym, że:
 - a. Warunkiem uczestnictwa w Klubie Integracji Społecznej jest realizacja kontraktu socjalnego, o którym mowa w przepisach o pomocy społecznej (art. 18.4)
 - b. Okres uczestnictwa w Klubie Integracji Społecznej jest ustalany indywidualnie z każdym z uczestników (art. 18.5).
4. Posiadanie statusu dłużnika z tytułu korzystania z lokalu komunalnego oraz wyrażenie zgody na potrącenie ustalonej części wynagrodzenia/świadczenia za psu/stypendium za staż na rzecz spłaty zadłużenia.
5. Posiadanie kwalifikacji i odpowiedniego stanu zdrowia niezbędnych do zatrudnienia w ramach prac porządkowych i gospodarczych realizowanych w ramach Programu.

Procedury rekrutacji do uczestnictwa w Programie Oddłużenie:

1. Instytucje współpracujące udzielają informacji o realizacji Programu Oddłużenie oraz o terminach spotkań informacyjnych realizowanych w KIS MOPS.
2. KIS MOPS wspólnie z ZBK organizuje spotkania informacyjne nt. Programu „Oddłużenie”. Spotkania odbywają się raz w tygodniu w KIS MOPS. Uczestnictwo jest możliwe po zgłoszeniu woli udziału w KIS osobiście, telefonicznie lub mailowo.
3. Kandydat do udziału w Programie Oddłużenie składa w kancelarii KIS następujące dokumenty:
 - a. podanie o zatrudnienie w ramach robót publicznych
 - b. życiorys
 - c. oświadczenie o zgodzie na przetwarzanie danych osobowych
 - d. zaświadczenie wystawione przez właściwe Biuro Obsługi Mieszkańców ZBK.
4. Podczas składania dokumentacji w KIS kandydat ustala termin rozmowy kwalifikacyjnej. Rozmowę przeprowadzają pracownicy KIS. Na rozmowę kwalifikacyjną kandydat przynosi dokumenty potwierdzające posiadane kwalifikacje. Podczas rozmowy weryfikowane są:
 - a. Kryteria niezbędne do udziału w projekcie
 - b. Posiadane kwalifikacje
 - c. Stan zdrowia - rozeznanie wstępne
 - d. Deklaracja i motywacja do zatrudnienia, uczestnictwa w KIS i Projekcie „Pora na aktywność”.
5. Po zakończonej rekrutacji kandydaci informowani są przez KIS MOPS o zakwalifikowaniu lub nie do Programu Oddłużenie.

Koordynatorem realizacji programu „Oddłużenie” jest Klub Integracji Społecznej MOPS (KIS) w Krakowie. Osoby zatrudnione w ramach programu zajmują się utrzymaniem zieleni na krakowskich fortach, a także sprzątaniem. Poniżej przytoczone są opinie pracowników Klubu Integracji Społecznej, a także osób, które są zatrudnione w ramach programu. Wypowiedzi te dobrze obrazują efekty współpracy Grodzkiego Urzędu Pracy oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie.

Janusz Głowa, pracownik MOPS Kraków (Klubu Integracji Społecznej), nadzoruje pracę osób z programu „Oddłużenie”, wiele lat wcześniej był również klientem GUP oraz MOPS Kraków:

W przypadku osób korzystających z programu „Oddłużenie” trudno mówić o działalności Grodzkiego Urzędu Pracy i Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oddzielnie. Chociażby dlatego, że aby korzystać z usług Klubu Integracji Społecznej, trzeba być zarejestrowanym w urzędzie pracy. Ale kwestie formalne nie są tu najważniejsze, chodzi o efekt, którym jest możliwość udzielenia realnego wsparcia osobom, które jej potrzebują. Jako pracownik MOPS Kraków mogę powiedzieć, że z mojej perspektywy Grodzki Urząd Pracy łatwo wchodzi w inne inicjatywy, mamy do siebie zaufanie, ale także zrozumienie dla swoich potrzeb.

O samym programie „Oddłużenie” mogę powiedzieć, że inicjatywa jest bardzo dobra i obserwuję pozytywne zmiany w podejściu do życia ludzi, którzy z niej skorzystają. Choć muszę przyznać, że nie każda osoba, której zaoferujemy wsparcie, chce z niego skorzystać. Trudno w to uwierzyć, ale czasem zdarza się nam problem z rekrutacją do programu. Szkoda, bo to duża szansa dla osób zadłużonych. Mam takie doświadczenie i obserwację: osoby, które wytrzymają kilka dni w pracy w ramach programu, wytrzymają już do końca, są naprawdę solidne i widać, że po prostu im się chce pracować. Ci, którym się nie chce, odchodzą dosłownie po dwóch-trzech dniach. Praca przy koszeniu fortów jest dość ciężka, ale przecież na otwartym rynku pracy jest też trudno. Grunt, że udało się nam stworzyć pozytywną atmosferę.

■ Pan Bohdan

Przez wiele lat korzystałem tylko z usług Grodzkiego Urzędu Pracy, ponieważ przez długi czas byłem bezrobotny. Do MOPS nie chodziłem. W urzędzie pracy w ciągu paru lat kilka razy udało mi się otrzymać ofertę pracy, ale okazywało się, że nie spodobałem się pracodawcy, niektórzy mówili wprost, że jestem za stary. W końcu zacząłem korzystać także z usług MOPS Kraków, gdzie zostałem potraktowany inaczej, można powiedzieć, że bardziej indywidualnie. Nie wiem, z czego to wynika i nie oceniam. W każdym razie zdaję sobie sprawę, że mój udział w programie „Oddłużenie” jest zastugą współpracy tych instytucji, tzn. Grodzkiego Urzędu Pracy oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie i widzę, że to się po prostu sprawdza.

■ Pan Zbigniew

Co ciekawe, o programie „Oddłużenie” nie dowiedziałem się ani w Grodzkim Urzędzie Pracy, ani w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej, a w Zarządzie Budynków Komunalnych. Wcześniej korzystałem zarówno ze wsparcia GUP, jak i MOPS, muszę przyznać, że w tym pierwszym kontakt był bardziej formalny, w MOPS natomiast spotkałem się z indywidualnym podejściem. Jednak ostatecznie wiem, że bez współpracy tych instytucji nie byłoby szansy na stworzenie takiego programu. Bardzo pomógł mi stanąć na nogi i spojrzeć z nadzieją w przyszłość. Moje zadłużenie zaczęło mi ciążyć, więc pomoc nadeszła w samą porę.

■ Pani Iwona

Przed dłuższy czas byłam bez pracy, więc byłam zarejestrowana w GUP Kraków, z usług MOPS nie korzystałam. W urzędzie pracy skorzystałam ze szkolenia, jednak niestety nie sprawiło to, że znalazłam pracę. Może większe szanse na to mają osoby młode? Gdy dowiedziałam się o programie „Oddłużenie”, nie zastanawiałam się ani chwili, wiedziałam, że to dla mnie szansa na porządnie sobie z problemami. Mam wrażenie, że współpraca MOPS, GUP oraz ZBK sprawiły, iż sprawy formalne były ograniczone do minimum. Byłam pozytywnie zaskoczona, że wszystko potoczyło się tak szybko. W tej sytuacji bardzo pozytywnie oceniam współpracę tych instytucji. Jeśli chodzi o sam udział w programie, to czuję przede wszystkim dużą satysfakcję z tego, że mogę wziąć sprawy w swoje ręce i nie czekać na pomoc.

■ Pan Marek

Szczerze mówiąc to nie zastanawiałem się nad tym, że program „Oddłużenie” jest wynikiem współpracy urzędu pracy z MOPS. Wiem oczywiście, że sam program jest wynikiem współdziałania pracowników tych instytucji, dla mnie ważniejszy jest efekt. To, że mogę zmniejszyć swój dług w takiej formie, oceniam oczywiście bardzo dobrze. Gdy idę codziennie do pracy, nie czuję stresu, nie czuję żadnego wstydu z tego powodu, że mam dług. Wiem, że wśród moich kolegów znajdę zrozumienie, mogę z nimi o wszystkim porozmawiać. To bardzo ułatwia sprawę. Szkoda, że program trwa tak krótko, ale i tak mam teraz dużo więcej wiary w to, że wszystko uda się pomyślnie zakończyć. Myślę, że łatwiej będzie mi później znaleźć pracę, zwłaszcza, że mogłem skorzystać z ciekawych szkoleń.

Liliza Frycz, pracownik MOPS Kraków (Klubu Integracji Społecznej), nadzoruje pracę osób sprzątających w ramach programu „Oddłużenie”:

Ja i inni pracownicy KIS zdajemy sobie sprawę, że sytuacja osób korzystających z programu jest bardzo trudna, idą za nimi różne skomplikowane historie. Sądzę jednak, że dzięki pracowitości i samozaparciu, no i oczywiście programowi, osoby te mogą pokonać swoją trudną sytuację. MOPS ma tę przewagę, że do naszych prac nie jest istotne, w jakim kto jest wieku, więc praktycznie okazuje się, że jesteśmy jedyną instytucją wsparcia dla osób starszych, ale jeszcze w wieku przedemerytalnym. Co do samej współpracy z GUP to zauważam, że to instytucja otwarta na pomysły. Z mojego punktu widzenia przebiega bardzo dobrze. Mam dobre relacje z tamtejszymi pracownikami.

Osoby, które korzystają z programu „Oddłużenie”, muszą być zdeterminowane na cel. Zresztą, bardzo szybko zauważam, komu na tym naprawdę zależy. Wiele lat temu sama korzystałam ze wsparcia GUP oraz MOPS, to daje mi tę przewagę, że łatwo „wyławiam” osoby, które nie chcą pracować, a mają podejście roszczeniowe. To bardzo ważne, aby szybko je zdiagnozować,

ponieważ chcemy, aby z programu mogły skorzystać osoby, którym naprawdę zależy na przezwycięzeniu problemów, tymczasem miejsca są ograniczone.

■ Pani Józefa

W Grodzkim Urzędzie Pracy zdarzało mi się otrzymywać oferty pracy, jednak nic z tego nie wyszło. Pracodawcy oceniali, że mam za dużo lat. W MOPS Kraków znalazłam duże zrozumienie dla swoich potrzeb, jednak dopiero dzięki programowi „Oddłużenie” czuję, że teraz naprawdę wszystko dobrze się potoczy. Dodam jeszcze, że mimo, iż mam swoje lata, chcę pracować, mam do tego zapał i chęć. Program dał mi kolejną szansę, czuję, że dobrze ją wykorzystuję. Nie ukrywam, że bardzo pomaga mi to w mojej sytuacji finansowej, wreszcie mogę się uporać z długami.

Jeśli chodzi o samą współpracę GUP oraz MOPS, to zauważyłam, że dobrze działa już na początku, gdy okazało się, że formalności trwały bardzo krótko. Szybko trafiłam do odpowiedniego pokoju w urzędzie pracy, wiedziałam, z kim mam porozmawiać, aby wszystko załatwić. Nie ukrywam, że taka niepewność, dokąd się zwrócić, jest bardzo kłopotliwa. W tej sytuacji chyba współpracę muszę ocenić bardzo dobrze.

■ Pani Jolanta

Zanim nie dowiedziałam się o programie „Oddłużenie”, nie korzystałam z usług MOPS Kraków. Byłam zarejestrowana w urzędzie pracy, choć nie przyniosło to żadnego skutku. O programie dowiedziałam się z ZBK, gdy okazało się, że odsetki od długu mieszkaniowego są bardzo duże i wciąż narastają. Wtedy też zwróciłam się do MOPS Kraków i podpisałam kontrakt socjalny. Oprócz tego, że mogę uporać się choć częściowo z problemami finansowymi, dzięki temu programowi czuję się lepiej: spotykam się z ludźmi, mam dużą chęć do życia i pracy. Odzyskałam wiarę, że wszystko może być dobrze.

Mam wrażenie, że współpraca MOPS i GUP układa się dobrze. Szczerze mówiąc, to nie zastanawiam się na tym. Może skuteczność tej współpracy tkwi w tym, że nie zauważam wielu przeszkód formalnych. Od czasu, gdy dowiedziałam się, że mogę skorzystać z tego programu, do momentu podjęcia pracy minęło bardzo mało czasu, wszystko poszło bardzo sprawnie.

PUP Tarnów - „Szansa na rynku pracy”

Innym przykładem wspólnych działań na rzecz wspólnego klienta jest realizowany przez Powiatowy Urząd Pracy w Tarnowie program „Szansa na rynku pracy” skierowany do dłużników alimentacyjnych.

Dłużnicy alimentacyjni stanowią problem społeczny, często też są klientami zarówno ośrodków pomocy społecznej jak i urzędów pracy. Przedstawiciele PUP w Tarnowie otrzymywali informację z MOPS w Tarnowie, z której wynikało, że liczba osób zaliczanych do grupy dłużników alimentacyjnych stale pozostaje na wysokim poziomie. Dostrzegając wagę problemu Powiatowy Urząd Pracy w Tarnowie opracował program „Szansa na rynku pracy”, którego celem było objęcie kompleksowymi działaniami aktywizującymi dłużników alimentacyjnych pozostających ewidencji urzędu. Założono, że program będzie realizowany w okresie 01.02.2013 - 31.12.2014 r.

Długotrwałe pozostawanie bez zatrudnienia wśród tej grupy klientów najczęściej wynika z niskich kwalifikacji zawodowych lub słabego przygotowania do poszukiwania zatrudnienia, a także nieznajomości rynku pracy i oczekiwań pracodawców. Napotykanne trudności w uzyskaniu zatrudnienia powodują niejednokrotnie zniechęcenie i brak przekonania w skuteczność podejmowanych działań. Przyczyniają się także do wzrostu kwoty zadłużenia, co dodatkowo może osłabiać motywację i zaangażowanie dłużników alimentacyjnych w proces poszukiwania pracy.

Głównym celem programu jest:

- identyfikacja indywidualnych barier na rynku pracy,
- ocena potencjału zawodowego uczestników (zastosowanie metod testowych),
- wzbudzenie/wzmocnienie motywacji do podejmowania systematycznych działań mających na celu szybkie uzyskanie zatrudnienia,
- nabycie/doskonalenie umiejętności skutecznego poszukiwania pracy,
- pomoc w opracowaniu dokumentów aplikacyjnych,
- ustalenie potrzeb szkoleniowych z uwzględnieniem określenia kierunku kursu.

W ramach programu zaplanowano między innymi działania: indywidualne i grupowe poradnictwo zawodowe, pomoc w opracowaniu dokumentów aplikacyjnych, intensywne pośrednictwo pracy, umożliwienie zdobycia doświadczenia zawodowego.

Pierwsze efekty realizacji programu można było zauważyć na koniec 2013 r. - 14 osób podjęło zatrudnienie, 3 osoby zostały skierowane na staż, a 3 osoby ukończyły szkolenie zawodowe. Zatem 20 osób zostało zaktywizowanych podejmując zatrudnienie, zdobywając doświadczenie

zawodowe lub nowe kwalifikacje, co stanowi 19% ogółu uczestników. Ponadto 4 osoby zmieniły swoją sytuację poprzez uzyskanie zasiłku stałego lub nabycie prawa do innego ubezpieczenia niż z tytułu pozostawania w ewidencji Urzędu Pracy.

Wśród uczestników programu przeważają osoby z niskimi kwalifikacjami zawodowymi, często także z długą przerwą w zatrudnieniu, co wyraźnie zmniejsza ich szanse na rynku pracy. Dodatkowym problemem bywa także stosunkowo niski poziom motywacji do poszukiwania i podjęcia zatrudnienia - aż 22% spośród uczestników została wykreślona z ewidencji PUP w Tarnowie głównie z powodu niezgłoszenia się w wyznaczonym terminie lub odmowy przyjęcia propozycji pracy. W związku z tym aktywizacja dłużników alimentacyjnych wymaga nie tylko dużego zaangażowania ze strony pracowników urzędu, ale także zastosowania szerokiego spektrum oddziaływań, począwszy od prób zwiększenia motywacji uczestników, po wyposażenie ich w wiedzę, umiejętności i narzędzia niezbędne do zmiany dotychczasowej sytuacji na rynku pracy.

MOPS Nowy Sącz - Pomocna dłoń

„Pomocna dłoń” to projekt socjalny realizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Sączu wspólnie z Sądeckim Urzędem Pracy.

Pierwsze wspólne spotkania pracowników MOPS i SUP wskazały na problemy z aktywizacją wspólnego klienta obu instytucji oraz na fakt, że aktywizacja zawodowa części wspólnych klientów nie jest możliwa bez rozwiązania ich problemów społecznych, zdrowotnych czy rodzinnych. I tak powstał pierwszy projekt „Pomocna Dłoń” realizowany w okresie od 01.09.2009 r. do 30.06.2010 r., który skierowany był do osób długotrwale bezrobotnych z problemami zdrowotnymi wymagającymi diagnozy lekarza i wsparcia specjalistów. Celem głównym projektu była reintegracja społeczna osób z problemami emocjonalnymi, zagrożonych wykluczeniem społecznym, odbudowanie i podtrzymywanie relacji społecznych, udzielenie wsparcia psychologicznego i przywrócenie na rynek pracy.

Na bazie wcześniejszych doświadczeń i osiągniętych rezultatów dotyczących realizacji wspólnych działań SUP i MOPS na rzecz aktywizacji klientów w kolejnych latach powstały kolejne projekty socjalne „Pomocna dłoń II” oraz „Sądecka Pomocna dłoń”. Realizacja każdego projektu jest poprzedzona zawarciem wzajemnego porozumienia w zakresie współrealizacji projektu socjalnego w ramach funkcjonującego w Nowym Sączu *Partnerstwa na Rzecz Polityki Społecznej, Promocji Zatrudnienia oraz Tworzenia Warunków Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy*.

Beneficjenci projektu to wspólni klienci SUP i MOPS, którzy ze względu na swoją specyficzną i trudną sytuację nie mogą uczestniczyć w aktywizacji zawodowej bez wcześniejszego przygotowania. SUP nie ma narzędzi do współpracy z takimi osobami, nie może wchodzić w środowisko

tych osób, aby dokładnie zdiagnozować ich problemy i potrzeby w zakresie wsparcia. Na bazie dialogu i wieloletniej współpracy wypracowano wspólną drogę postępowania z tym klientem.

Doradca zawodowy zatrudniony w SUP proponuje wskazanym osobom bezrobotnym udział w projekcie. Pracownicy socjalni MOPS weryfikują poprzez wywiad środowiskowy te osoby i kierują do udziału w grupach wsparcia.

Uczestnicy projektu otrzymują pomoc psychologa, w tym psychologa klinicznego, lekarza specjalisty, doradcy zawodowego, specjalisty pracy socjalnej i do spraw orzekania o niepełnosprawności i kontrakt socjalny. Dodatkowo informatyk zatrudniony w MOPS pomaga uczestnikom w poznawaniu podstaw obsługi komputera. Spotkania trwają po trzy miesiące dla każdej z grup. Spotkania indywidualne z psychologiem polegają na tym, że w przyjaznej atmosferze, na podstawie rozmowy diagnozowany jest problem i proponowany udział w grupie wsparcia. Z każdą osobą podpisany jest kontrakt socjalny a po projekcie nadal prowadzona jest praca socjalna. Niektórzy uczestnicy kierowani są do Centrum Integracji Społecznej, prowadzonego przez Stowarzyszenie STOPIŁ.

Rezultaty projektów socjalnych „Pomocna dłoń” za lata 2009 - 2013:

- Liczba uczestników - 151;
- Podjęcie pracy - 12 osób w tym jedna osoba w ramach robót publicznych;
- Podjęcie zatrudnienia socjalnego w CIS STOPIŁ - 31 osób,
- Skompletowanie dokumentów i złożenie wniosku do Zespołu Orzekania o Niepełnosprawności - 92 osoby,
- Otrzymanie stopnia niepełnosprawności - 86 osób,
- Przyznanie świadczeń w formie zasiłku stałego - 11 osób.

MOPS Nowy Sącz - Schematom STOP

Pełna nazwa realizowanego przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Sączu projektu brzmi: „Schematom STOP! Wspólne działania instytucji pomocy społecznej i instytucji rynku pracy - pilotaż”. Projekt realizowany od 01.12.2013r. do 31.03.2015r. jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Celem projektu jest wypracowanie modelu pracy z rodziną wielodzietną, wieloproblemową, poprzez utworzenie skoordynowanego systemu współpracy instytucjonalnej wobec rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym z tytułu bezrobocia lub pozostawania w trwałym pokolelnym bezrobociu i niemożności wyjścia z systemu świadczeń pomocy społecznej, a także testowe wypracowanie nowych instrumentów rodzinnej aktywizacji i integracji społecznej.

Zgodnie z założeniami projektu rodziny przystępujące do rekrutacji musiały spełniać trzy podstawowe kryteria: status rodziny wielodzietnej (rodzice + min 3 dzieci), rodzina długotrwale pozostaje w systemie pomocy społecznej, przynajmniej jeden z rodziców jest w zarejestrowany Sądeckim Urzędzie Pracy (SUP) jako osoba bezrobotna lub długotrwale bezrobotna.

Od stycznia do marca 2014 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej zrekrutował do udziału w projekcie 10 rodzin wielodzietnych tj. 62 osoby. Założono, że z członkami 10 rodzin uczestniczących w pilotażowym projekcie pracować będzie dziesięcioosobowa Mobilna Grupa Interdyscyplinarna (MGI), powołana Zarządzeniem Dyrektora MOPS. W skład Mobilnej Grupy Interdyscyplinarnej wchodzi przedstawiciele MOPS w Nowym Sączu, SUP oraz Ośrodek Wsparcia i Terapii Rodzin w Nowym Sączu. Misją MGI jest dążenie do poprawy jakości funkcjonowania rodzin uczestniczących w projekcie, poprzez pracę skoncentrowaną na zasobach rodziny bliższej i dalszej, jej środowiska społecznego oraz współdziałaniu wszystkich instytucji i organizacji, które znajdują się w jej otoczeniu.

Celem MGI jest przygotowanie do usamodzielnienia rodzin, czyli przywrócenia do samodzielnego funkcjonowania rodzin, niezależnie od systemu pomocowego, po zakończeniu pracy programowej.

Zarządzeniem Prezydenta Miasta Nowego Sącza, powołany został Powiatowy Zespół Koordynujący Współpracę (PZKW), w skład którego weszli przedstawiciele instytucji, działający na rzecz rodzin w obszarze pomocy i integracji społecznej oraz rynku pracy. W skład PZKW wchodzi: Pełnomocnik Prezydenta Miasta Nowego Sącza ds. Społecznych oraz przedstawiciele: Wydziału Zdrowia i Opieki Społecznej Urzędu Miasta Nowego Sącza Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Pałacu Młodzieży, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji, Sądeckiego Urzędu Pracy, Ośrodka Wsparcia i Terapii Rodzin, Zespołu Światlic Środowiskowych, Rodzinnego Domu Dziecka Nr 3 w Nowym Sączu).

Zadaniem PZKW jest opracowanie i pilotażowe wdrożenie Lokalnego Programu Interdyscyplinarnej Współpracy, który ma integrować działania instytucji pomocy, integracji społecznej i rynku pracy, ujednoczenie sposobu pracy z klientami, w oparciu o dostępną infrastrukturę oraz opiniowanie „Rodzinnego programu aktywizacji zawodowej, pomocy i integracji społecznej” oraz Kontraktów Rodziny opracowanych i realizowanych przez MGI.

„Lokalny Program Interdyscyplinarnej Współpracy Miasta Nowego Sącza” opracowany przez Powiatowy Zespół Koordynujący Współpracę oraz „Rodziny Program Aktywizacji Zawodowej, Pomocy i Integracji Społecznej” opracowany przez Mobilną Grupę Interdyscyplinarną skierowane zostały przez Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich do dalszej realizacji.

W ramach projektu dla 10 rodzin wielodzietnych uczestników projektu utworzono Centrum dla rodzin mieszczące się w Nowym Sączu. Centrum to przede wszystkim miejsce spotkań wszystkich rodzin jak również spotkań rodzin z członkami MGI i PZKW. W centrum prowadzone będą również zajęcia dla uczestników projektu (dzieci i dorosłych) w tym m.in.:

poradnictwo specjalistyczne indywidualne i grupowe psychologiczne, pedagogiczne i prawne, szkolenia i kursy zawodowe, zajęcia plastyczne, warsztaty legorobotyki, warsztaty komunikacji wewnątrzrodzinnej. Dodatkowo opracowano i zawarto z każdą z rodzin wielodzietnych „kontrakt rodzinny”, w którym ujęto indywidualny plan wsparcia każdego z członków rodziny. Zapisy kontraktu zostały opracowane wspólnie przez asystenta (MGI) oraz uczestników projektu. Kontrakty rodzinne będą wdrażane i testowane przez cały okres realizacji pilotażu.

Wsparcie indywidualnych potrzeb każdego z członków 10 rodzin uczestniczących w pilotażowym projekcie, zaplanowano w ramach 4 modułów: prozatrudnieniowym, społecznym i integracyjnym, rodzinnym oraz sport i kultura. Wsparcie zostało poprzedzone diagnozą indywidualnych potrzeb, każdego z członków 10 rodzin uczestniczących w projekcie. W celu dokonania diagnozy potrzeb brano pod uwagę wszelkie płaszczyzny wsparcia, ale również zasoby i możliwości rodzin. W planowanie, jak i realizację wsparcia, zaangażowano członków rodzin. W trakcie określania planu wsparcia, zwracano w szczególności uwagę na trwałość efektów i stopień przyczynienia się, do usamodzielnienia rodzin.

W module prozatrudnieniowym dla rodzin zaplanowano m.in.:

- szkolenia i kursy zawodowe (kursy prawa jazdy, kursy księgowo kadrowe, kurs grafiki komputerowej i inne).
- doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania firmą
- warsztaty kreowania własnego wizerunku zawodowego.

W module społeczno-integracyjnym dla rodzin zaplanowano m.in.:

- warsztaty komunikacji wewnątrzrodzinnej,
- warsztaty z zakresu radzenia sobie ze stresem,
- wyjazdy wakacyjne rodzin,
- wsparcie specjalistów tj. Psycholog, pedagog, prawnik, logopeda,
- wyjazdy i spotkania integracyjne rodzin.

W module rodzinnym dla rodzin zaplanowano m.in.:

- warsztaty kształtujące postawy rodzicielskie „szkoła dla rodziców”,
- zakup usług medycznych,
- zakup brakującego sprzętu gospodarstwa domowego,
- zakup mebli,
- organizacja kursu pierwszej pomocy.

W module sport i kultura dla rodzin zaplanowano m.in.:

- wyjście do kina i teatru.
- wyjście na basen i ściankę wspinaczkową.
- rozwijanie zainteresowań dzieci tj. legorobotyka, karate, kickboxing, nauka pływania, kółko historyczne i inne.
- zakup rowerów.

Jak zaznaczają przedstawiciele Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Sączu oraz Sądeckiego Urzędu Pracy, współpraca tych instytucji układa się dobrze od wielu lat, a projekty „Schematom STOP” czy „Pomocna dłoń” są tylko jednymi z przejawów tej współpracy. Tak współpracę opisuje Pani Stanisława Skwarło, Dyrektor Sądeckiego Urzędu Pracy:

„W celu zwiększenia efektów związanych z aktywizacją, a także rozwiązania zidentyfikowanych problemów klientów Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Sączu i Sądecki Urząd Pracy ściśle ze sobą współpracują w sposób nieformalny od lat. Formalna współpraca pomiędzy Sądeckim Urzędem Pracy a Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej rozpoczęła się od podpisania porozumienia partnerskiego dnia 1 grudnia 2006 r. o współpracy w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia, aktywizacji zawodowej bezrobotnych i poszukujących pracy oraz w zakresie umożliwiania osobom i rodzinom przewyżczenia trudnych sytuacji życiowych. Na mocy porozumienia wdrożono Samorządową Elektroniczną Platformę Informacyjną (SEPI)”.

GOPS Zielonki - „KIS - Konsekwentni i solidni”

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Zielonkach aktywizuje osoby bezrobotne realizując od 1 czerwca 2013 roku projekt współfinansowany przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej „KIS - konsekwentni i solidni”. Celem projektu jest przygotowanie ich do znalezienia zatrudnienia na otwartym rynku pracy.

Jak ocenia kierownik GOPS w Zielonkach, Pani Grażyna Hołda, zajęcia z psychologiem i doradcą zawodowym pod opieką trenera zatrudnienia oraz pracowników socjalnych GOPS pomogły we wzmoczeniu samooceny, umiejętności interpersonalnych i zawodowych szkolenych osób. Oprócz warsztatów uczestnicy mieli również możliwość zdobycia doświadczenia zawodowego. W ramach wolontariatu uczestnicy odbyli staż w świetlicy w Batowicach, w Domu Pomocy Społecznej w Batowicach, w Domu Pomocy w Owczarach, w komendzie policji oraz w bibliotece. W tym roku uczestnicy zostaną zatrudnieni na stażach i w ramach robót publicznych. Dwie osoby znajdą zatrudnienie w Ośrodku Pomocy w ramach Robót Publicznych. Jedna osoba odbędzie staż w Fundacji „Mimo wszystko” Anny Dymnej, dwie będą pracowały w DPS w Batowicach, jedna w DPS w Owczarach oraz jedna w CKPiR. To zatrudnienie współfinansuje Urząd Pracy. Zajęcia i staże odbywają się już z myślą o przyszłej spółdzielni, z myślą

o niej, szczególnie gdy w planach jest opieka nad osobami starszymi przyda się doświadczenie w domu pomocy społecznej.

■ Pani Iga, uczestniczka projektu

„Od kilku lat jestem osobą bezrobotną, ze względu na trudną sytuację zawodową i materialną, moja rodzina korzysta z pomocy społecznej w Ośrodku Pomocy Społecznej w Zielonkach. W minionym roku otrzymałam propozycję wzięcia udziału w projekcie *KIS - Konsekwentni i Solidni*. W ramach zajęć w KIS, najczęściej dały mi spotkania z doradcą zawodowym z Powiatowego Urzędu Pracy oraz z konsultantem prawnym, który w przystępny sposób przybliżył nam przepisy prawa pracy. Wejście na rynek pracy rozpoczęłam od kilkudziesięciu godzin w formie wolontariatu, przepracowanych w domu pomocy społecznej. W ramach współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w 2014 r., byłam zatrudniona na robotach publicznych, w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Zielonkach, przez 5 miesięcy. Po zakończeniu pracy w ramach robót publicznych zostałam zatrudniona na umowę zlecenie. Wraz z innymi uczestnikami Projektu, przy wsparciu ze strony Kierownictwa GOPS, chcielibyśmy uruchomić spółdzielnię socjalną. Podjęliśmy już pierwsze kroki w tym kierunku, jesteśmy po rozmowach z władzami gminy. Pan Wójt w pełni popiera nasz pomysł i zapewnił, że wesprze nas w dalszych działaniach na rzecz powstania spółdzielni socjalnej.”

Ze względu na zainteresowanie projektem został przygotowany projekt „KIS - Konsekwentni i solidni bis”.

Rozdział VII

Ekonomia współpracy,

czyli aspekty finansowe wsparcia kierowanego do klientów pomocy i integracji społecznej oraz urzędów pracy

Mówiąc o ekonomii współpracy, trzeba pamiętać, że nie dotyczy ona tylko aspektów finansowych, ale również dobra człowieka, który otrzymuje wsparcie od instytucji publicznych. Pojęcie to będzie odnosić się również do racjonalnego gospodarowania środkami na rzecz wspólnego klienta OPS/PCPR i PUP.

Ta część powstała na podstawie informacji dostarczonych przez Kazimierza Kuca, Kierownika Klubu Integracji Społecznej w Krakowie na os. Górali 19, przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Krakowie. Źródłem do tych rozważań jest konstatacja, iż klient pomocy i integracji społecznej oraz urzędów pracy otrzymuje wsparcie finansowe, ale także innego rodzaju działania, które są dużym kosztem dla instytucji publicznych. Koszty oraz podejmowane działania (polegające na pracy na rzecz osób potrzebujących wsparcia) zostały przedstawione na przykładzie Krakowa.

Punktem wyjściowym dla rozważań na temat ekonomii współpracy jest założenie, że współpraca instytucji rynku pracy oraz pomocy i integracji społecznej na rzecz tego samego klienta przy odpowiednim doborze metod i środków opłaca się nie tylko w aspekcie finansowym, ale i społecznym.

Osoba pracująca i osoba bezrobotna

Różnicę tę widać wyraźnie przy ocenie kosztów i korzyści miasta względem osoby pracującej i bezrobotnej.

	Skutki społeczne	Skutki ekonomiczne urzędu pracy	Skutki ekonomiczne ośrodka pomocy społecznej
Osoba bezrobotna	Generuje koszty, wymaga wsparcia, w tym nakładów finansowych; Niezaspokojone podstawowe potrzeby mogą przesunąć osobę do obszaru wykluczenia społecznego.	Koszt ubezpieczenia zdrowotnego; Zasilek dla bezrobotnych Koszt aktywizacji; zawodowej	Koszt pracy socjalnej; Koszt świadczeń i usług; Koszt reintegracji społecznej; Zasada: więcej bezrobotnych = więcej pomocy finansowej im udzielanej
Osoba pracująca	Funkcjonuje samodzielnie, efekty pracy zwiększają wartość społeczną.	Podatek od dochodu umożliwia pomoc bezrobotnym. Rozwój generuje nowe miejsca pracy.	Uniezależnienie się od systemu pomocy społecznej; Wzmocnienie kapitału ludzkiego stanowiącego potencjał do budowania społeczeństwa obywatelskiego

Powyższe zestawienie wyraźnie obrazuje, jakiego rodzaju dla instytucji publicznych koszty społeczne generuje osoba bezrobotna. Biorąc pod uwagę okres 6 miesięcy, możemy obliczyć, że osoba bezrobotna, której przysługuje zasiłek, będzie kosztować urząd pracy rocznie 4451,10 zł (2493,30 zł za pierwsze trzy miesiące oraz 1957,80 zł przez kolejne trzy miesiące³⁰). W przypadku osoby niepobierającej zasiłku miesięczna składka na ubezpieczenie zdrowotne wynosi 58,73 zł. Przez pół roku wynosi zatem 352,38 zł. Jeśli chodzi o koszty ośrodka pomocy społecznej, to są one uzależnione od indywidualnej sytuacji osób korzystającej ze wsparcia. Wykorzystane zostaną dane z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie. W I półroczu 2014 r. MOPS Kraków przyznał pomoc finansową z powodu bezrobocia dla 4 805 rodzin (w tych rodzinach łącznie było 11 347 osób). Przyznano zasiłki okresowe na łączną kwotę 5 815 776 zł³¹.

Powyższe koszty są trudno porównywalne, jednak można szacunkowo założyć, że jedna rodzina średnio otrzymała 1210,36 zł. Przy założeniu, że w ciągu pół roku w tej rodzinie jedna osoba otrzymała zasiłek dla bezrobotnych w wysokości 4451,10 zł, można podać przybliżoną kwotę, która wydawana jest przez administrację samorządową, w tym przypadku miasta Krakowa z racji faktu, iż osoba jest bezrobotna. Należy przy tym pamiętać, że nie są to jedyne koszty. Zarówno urząd pracy, jak i ośrodek pomocy społecznej ponosi inne koszty (utrzymanie pracowników instytucji, dodatkowe instrumenty rynku pracy etc.).

³⁰ Założenie to zostało przyjęte dla celów porównawczych dla bezrobotnego, któremu przysługuje 100 proc. zasiłki. Należy dodatkowo pamiętać, że stawki zasiłki i ubezpieczenia są waloryzowane. Podanie precyzyjnej kwoty jest zatem niemożliwe

³¹ Dane przygotowane w oparciu o sprawozdawczość MOPS Kraków dla MPiPS.

Ekonomiczny aspekt współpracy PUP i OPS

W kontekście przedstawionych kosztów poniesionych przez administrację samorządową w stosunku do osoby bezrobotnej, podejmowanie wspólnych działań przewidzianych przepisami prawa wydają się korzystne zarówno pod względem czysto finansowym, jak i społecznym. Poniżej znajduje się ekonomiczna analiza działań podejmowanych wspólnie przez Grodzki Urząd Pracy w Krakowie oraz MOPS Kraków w odniesieniu dwóch form zatrudnienia: prac społecznie użytecznych i robót publicznych. Oprócz kosztów, które ponoszą obydwie instytucje, została również przedstawiona korzyść, którą czerpały podmioty, na rzecz których wykonywane były prace.

	GUP	MOPS	Korzyści ze współpracy
Prace społecznie użyteczne	Ponosi koszt 60% świadczenia w wys. 8,10 zł za godzinę, tj. 4,86 zł. Miesięcznie osoba wykonuje średnio 38 godz. W 2013 r. średnio miesięcznie psu wykonywało 190 osób. GUP zrefundował świadczenia na kwotę 386 756,43 zł.	Ponosi 40% świadczenia, tj. 3,24 zł za godz. W 2013 r. po stronie MOPS wypłacono świadczenie w wys. 314 723,34 zł.	Na rzecz GMK i instytucji działających na jej terenie zostały wykonane prace w wymiarze 84 997,66 godzin; GMK i 50 instytucji z terenu gminy skorzystały z tego, że GUP zrefundował 60% świadczeń i ubezpieczał osoby wykonujące psu; GUP współorganizując wspólnie z MOPS i 50 instytucjami psu zyskał partnerów do pracy z osobami bezrobotnymi; MOPS miał możliwość weryfikacji postaw i motywacji bezrobotnych, korzystających z pomocy, aktywizacji; Bezrobotni nabyli kwalifikacje, poprawili sytuację finansową (świadczenie było wartością dodaną do świadczeń z pomocy społecznej). W 2013 r. 80 spośród 497 osób wykonujących psu (16%) podjęło pracę na otwartym rynku pracy.
Roboty publiczne	Ponosi ok. 81% wynagrodzenia osób zatrudnionych w ramach robót Publicznych. Przy płacy 1760 zł brutto (2237,30 zł z pozostałymi kosztami) od osoby zatrudnionej na pełen etat stanowi to kwotę 1818 zł.	Ponosi ok. 19% kosztów wynagrodzenia. Stanowi to kwotę 419,30 zł	W 2013 r. roboty publiczne w MOPS wykonywało 86 osób. Z tej grupy 25 osób podjęło zatrudnienie na otwartym rynku pracy (29%).

Podejmowane wspólnie działania przez OPS i PUP w zakresie organizacji robót publicznych, a także prac społecznie użytecznych w zakresie kalkulacji finansowej są zbliżone do nakładów, które są poniesione łącznie na osobę bezrobotną pobierającą zasiłek. Współpraca w tym zakresie ma jednak wiele dodatkowych korzyści, polegających na tym, że instytucje, takie jak Gmina Miasto Kraków mogą zlecać tym osobom prace, za które musiałyby zapłacić dodatkowo. Ponadto w trakcie podejmowania tych działań zarówno ośrodki pomocy społecznej, jak i urząd pracy ma okazję zweryfikować postawę bezrobotnych do działania, a ci ostatni mogą zwiększyć swe kwalifikacje zawodowe, dzięki czemu część z nich podjęła pracę na otwartym rynku.

Ów krótki szkic dotyczący ekonomii współpracy naturalnie nie wyczerpuje wszystkich wariantów wspólnego finansowania działań, a także korzyści z niej płynących. Jest wiele innych cennych inicjatyw, które stosunkowo niewielkim kosztem ze strony administracji samorządowej mogą być podejmowane na rzecz osób bezrobotnych, będących jednocześnie klientami pomocy społecznej. Mogą to być projekty systemowe, staże, ale także podejmowane w najbliższym czasie działania w ramach Programu Aktywizacja i Integracja.

Rozdział VIII

Współpraca na rzecz wspólnych klientów poszerzona o organizacje pozarządowe

W województwie małopolskim podejmowane są również inicjatywy nie tylko we współpracy OPS/PCPR z PUP, ale także wspólnie z organizacjami pozarządowymi. W ocenie pracowników instytucji rynku pracy oraz pomocy i integracji społecznej, taka formuła jest szczególnie pożądana, ponieważ pozwala na szerszą pomoc dla osób potrzebujących wsparcia, często znacznie przekraczającą możliwości tylko instytucji publicznych.

„Miasto równych możliwości” - program rewitalizacji szansą dla młodych oraz niepełnosprawnych - PUP Wadowice

Przykładem współpracy w formule partnerskiej jest program rewitalizacji społecznej realizowany w partnerstwie przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wadowicach (Lider) z Powiatowym Urzędem Pracy w Wadowicach oraz Stowarzyszeniem im. dr. Edmunda Wojtyły. Program był realizowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego, Priorytet I Zatrudnienie i Integracja Społeczna, Działanie 1.2 Wsparcie systemowe instytucji pomocy i integracji społecznej w okresie od 01.10.2011 r. do 31.12.2012 r.

Głównymi odbiorcami programu były osoby zagrożone wykluczeniem społecznym (ze szczególnym uwzględnieniem kobiet i mężczyzn w wieku 15-25 lat oraz osób niepełnosprawnych). Wstępnie zaplanowano realizację 95 kontraktów socjalnych, jednakże okazało się, iż program cieszył się nadspodziewanie dużym zainteresowaniem i wsparciem zostały objęte 164 osoby.

Dzięki partnerskiej formule programu, uczestnicy programu mogli być objęci kompleksowymi działaniami (indywidualnie dostosowanymi do ich potrzeb) w postaci instrumentów aktywnej integracji takimi jak: poradnictwo grupowe i wsparcie indywidualne z psychologiem i doradcą zawodowym, szkolenia zawodowe, warsztaty terapii zajęciowej, wyjazdy studyjne, staże zawodowe, działania środowiskowe, a także rehabilitacja dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych. Ten szczególny rodzaj partnerstwa międzysektorowego przyczynił się do niezwykłej w rezultatach synergii podejmowanych działań. Powołany na potrzeby programu Komitet Sterujący - składający się z przedstawicieli poszczególnych partnerów wspólnie decydował o postępie programu, na bieżąco monitorował sytuację Uczestników, wspólnie rozwiązywał pojawiające się problemy.

„Dzięki zawiązanemu Partnerstwu możliwe było zjednoczenie sił - ukierunkowanych na wspólny cel, jakim było zaktywizowanie społeczności lokalnej. Potencjał trzech różnych instytucji - dwóch z sektora administracji publicznej oraz jednej organizacji pożytku publicznego - stworzył doskonałe warunki do wypracowania modelu partnerstwa, w którym każdy z podmiotów wnosząc swoją wiedzę i doświadczenie przyczynia się do osiągnięcia założonych celów” - zaznacza Karolina Buchholz-Martyniak, koordynator projektu z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wadowicach.

Program Rewitalizacji Społecznej o tytule: „Miasto równych możliwości” - program rewitalizacji szansą dla młodych oraz niepełnosprawnych został wyróżniony w konkursie „Małopolski Samorząd Równych Szans” przez Marszałka Województwa Małopolskiego za działania przyczyniające się do zwiększenia udziału osób niepełnosprawnych we wszystkich aspektach życia lokalnych społeczności.

Partnerstwo w Kluczach

Bardzo interesujące działania zostały podjęte na terenie gminy Klucze w Małopolsce. W 2005 roku zawiązano tam nieformalne partnerstwo, w skład którego weszły Gmina Klucze, radni, sołtysi, Ośrodek Pomocy społecznej w Kluczach, Powiatowy Urząd Pracy, Stowarzyszenie na rzecz Zrównoważonego Rozwoju Społeczno- Gospodarczego KLUCZ oraz Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne. Jak wspomina koordynatorka partnerskich działań, Agnieszka Ścigaj, początkowo partnerzy chcieli tworzyć stałe i stabilne miejsca pracy i rozwiązywać lokalne problemy w sposób kompleksowy. W formule partnerskiej realizowane były projekty finansowane z EFS, dzięki którym zaktywizowano 250 osób bezrobotnych z terenu powiatu olkuskiego. Ważnym przedsięwzięciem było powołanie Spółdzielni Socjalnej OPOKA. Założyły ją formalnie dwa stowarzyszenia, a pozostali partnerzy wsparli, była to pierwsza w Polsce zarejestrowana przez dwa podmioty prawne spółdzielnia. Ośrodek Pomocy Społecznej w Kluczach zlecił spółdzielni pierwszą usługę, czyli dożywianie najuboższych klientów OPS. Powiatowy Urząd Pracy w Olkuszku przygotował osoby bezrobotne na szkoleniach gastronomicznych, dzięki czemu miały odpowiednie kompetencje.

Współpraca na terenie gminy Klucze została sformalizowana w roku 2014, umowę partnerską podpisały następujące podmioty: Gmina Klucze reprezentowana przez OPS, PUP Olkusz, Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne (organizacja pozarządowa, która prowadzi schronisko dla bezdomnych, warsztaty terapii zajęciowej i CAZ), Stowarzyszenie na rzecz zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego Klucz (organizacja prowadząca ŚDS) oraz Spółdzielnia Socjalna OPOKA.

„Wszyscy partnerzy realizują projekty aktywizujące społecznie i zawodowo osoby bezrobotne współfinansowane z EFS, wprowadzające nowoczesne metody pracy z osobą długotrwale bezrobotną min. Coaching. Dzięki naszemu partnerstwu, udało się stworzyć 50 nowych miejsc pracy, zapewnić usługi na lokalnym rynku polegające na dostarczaniu tanich i zdrowych posiłków, a także sprawić, że lokalne projekty społeczne mają stabilne źródło finansowania nie tylko z środków unijnych. Główny cel, jaki nam przyświecał, polegał na założeniu, zgodnie z którym chcieliśmy, by nasze działania dawały trwałe miejsca pracy, a swoje partnerstwo oparliśmy na idei: Dawać wędkę zamiast ryby i pomóc organizować łowisko” - podsumowuje Agnieszka Ścigaj.

„Podmiot zatrudnienia socjalnego partnerem Ośrodka Pomocy Społecznej i Powiatowego Urzędu Pracy w realizacji kontraktów socjalnych”- Stowarzyszenie na Rzecz Wspierania Przedsiębiorczości i Inicjatyw Lokalnych STOPIŁ w Nowym Sączu

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Sączu i Sądecki Urząd Pracy od lat współpracują w zakresie aktywizacji zawodowej wspólnych klientów ze Stowarzyszeniem na Rzecz Wspierania Przedsiębiorczości i Inicjatyw Lokalnych STOPIŁ w Nowym Sączu. Efektem tej współpracy i reakcją na potrzeby klientów MOPS i SUP było m.in. założenie przez STOPIŁ jednego z niewielu w Małopolsce Centrum Integracji Społecznej oraz realizacja projektów w odpowiedzi na konkurs Ministra Pracy i Polityki Społecznej „Podmiot zatrudnienia socjalnego partnerem Ośrodka Pomocy Społecznej i Powiatowego Urzędu Pracy w realizacji kontraktów socjalnych” w ramach programu „Aktywne Formy Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu”. Projekty te realizowane są w partnerstwie z Sądeckim Urzędem Pracy i Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Nowym Sączu.

W ramach tego programu w 2014 r. rozpoczęła się realizacja trzeciej już edycji projektu. Pierwszy projekt pn. „CIS STOPIŁ 2011” zrealizowano w latach 2011-2012, drugi projekt pn. „Dwadzieścia szans” realizowany był w latach 2013-2014, a od sierpnia 2014 r. rozpoczęła się trzecia edycja programu pn. „Reintegracja w partnerstwie z przedsiębiorcą”, który będzie realizowany do października 2015 r. W każdej edycji założono aktywizację 20 osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu jednej z dysfunkcji społecznych: pozostawiania osobą długotrwale bezrobotną, niepełnosprawności lub bezrobocia pokoleniowego.

W projektach podejmowano następujące działania:

- zajęcia z zakresu reintegracji społecznej (z psychologiem i pedagogiem);
- opracowanie i realizacja Indywidualnych Programów Zatrudnienia Socjalnego;
- zajęcia z zakresu reintegracji zawodowej, w ramach których realizowane są warsztaty: opieki nad osobami starszymi, krawiecki, rzemiosła artystycznego i florystyki oraz komputerowy;
- opracowanie Indywidualnych Planów Działania;
- opracowanie i realizacja kontraktów socjalnych;
- pomoc w założeniu własnej działalności gospodarczej lub spółdzielni socjalnej;
- prace społecznie użyteczne;
- pośrednictwo pracy.

Działania realizowane są w Partnerstwie, przedstawiciele wszystkich trzech instytucji uczestniczą w rekrutacji projektu, cyklicznie odbywają się spotkania partnerów związane z bieżącą realizacją projektu. MOPS opracowuje kontrakty socjalne, współpracuje przy realizacji prac społecznie użytecznych. Pracownicy SUP przygotowują IPD dla uczestników projektu, świadczą pośrednictwo pracy, oraz współpracują przy realizacji prac społecznie użytecznych. SUP wypłaca również świadczenia integracyjne uczestnikom projektu. Pozostałe działania, tj. zajęcia z zakresu reintegracji społecznej, opracowanie Indywidualnych Programów Zatrudnienia Socjalnego oraz zajęcia z zakresu reintegracji zawodowej realizowane są przez Stowarzyszenie STOPIL. Dodatkowo w celu zwiększenia efektów do współpracy w ramach projektów włączono lokalnych przedsiębiorców, u których realizowane są m.in. zajęcia z zakresu integracji zawodowej.

Współdziałanie z organizacjami pozarządowymi w zakresie aktywizacji zawodowej bezrobotnych nie jest jeszcze powszechną praktyką. W ostatnich latach możemy jednak zaobserwować, że przedstawiciele instytucji publicznych coraz częściej korzystają z zasobów takich podmiotów. Wydaje się zatem, że w najbliższym czasie będziemy obserwować coraz więcej takich wspólnych działań.

Publikacja wypracowana przez ekspertów pracujących na co dzień w ośrodkach pomocy społecznej, powiatowych centrach pomocy rodzinie i powiatowych urzędach pracy formalnie nic nie nakazuje. Nie rekomenduje w dosłownym tego słowa znaczeniu. Jednak jej wartość jest dużo większa, niż dotychczas formułowane oficjalnie rekomendacje. W ośmiu rozdziałach, czytelnik został poprowadzony w sposób bardzo czytelny, tak aby wyciągnął własne wnioski na podstawie przemyśleń opartych na przedstawionych faktach.

(...) Przedstawione kwestie osadzone są mocno w rzeczywistości i mogą stanowić bardzo przydatny przewodnik dla instytucji zarówno w województwie, jak i na terenie całego kraju.

Fragment recenzji autorstwa Cezarego Miżejewskiego

Wydawca:

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

Publikacja powstała na zlecenie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie w ramach projektu Szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej